



PRIPRAVA PLANA 1984

# Realen in dosegljiv plan

S srednjeročnim planom 1981—1985 smo opredelili ključne naloge in cilje razvoja naše delovne organizacije, ki smo jih v prvi polovici planskega obdobja bolj ali manj uspešno izpolnjevali.

Izredno zapleteni gospodarski tokovi v svetu, v domovini pa tudi v delovni organizaciji nas prisiljujejo, da se priprav na izdelavo letnega plana 1984 lotimo temeljito, saj bo od dobro zastavljenih ciljev odvisna nadaljnja povečava rasti proizvodnje, boljša izkoriščenost zmogljivosti, s tem pa bo dana tudi možnost višjega standarda zaposlenih kljub velikim težavam, ki vplivajo na uresničevanje planskih nalog.

Že drugo leto pričenjamo pripravljati plan zelo zgodaj, to je v juniju, vendarle se letošnji pristop nekoliko razlikuje od lanskega leta, ko je podatke za realizacijo in prilive iz blagovnih skupin preskrbela TOZD PRODAJA, za odlive pa TOZD NABAVA. Letos dajejo potrebne podatke vodje delovnih skupin posameznih vrst proizvodov.

Na skupnem sestanku vseh vodij delovnih skupin ter tozdov PRODAJA in NABAVA bomo dokončno uskladili prilive in odlive in tako

pripravili temelje plana eksterne realizacije za leto 1984.

Po prvem predlogu osnutka eksterne realizacije naj bi ta bila višja od plana 1983 za 45 %, prilivi pa povečani za 23 %.

Temeljni vzrok tega razkoraka so neplačani računi za turbinsko opremo HE HADITHA, ki bo delno realizirana v letu 1984. Naročnik je plačala ustavil za določen čas.

V tem primeru je zaskrbljujoča višina konvertibilnih prilivov, ki ne pokriva vseh predvidenih odlivov.

Odlivi za material brez vložka za leto 1985 bodo predvidoma višji od planiranih za leto 1983 okoli 38 %.

Količinski plan naj bi bil višji od plana za 14 %, ni pa še dokončno rešena količina turbinske opreme, kjer so zajeta naročila z rokom 1984 (3256 ton), ki presega naše zmogljivosti, zato se bomo na skupnem sestanku dogovorili, kolikšna naj bo optimalna tonaža turbin.

Pri določenih vrstah proizvodov (turbine, dizelski motorji, talna transportna sredstva, reduktorji, strojni deli, blagovna proizvodnja ulitkov) je naročil za leto 1984 zadosti ali celo preveč, ponekod jih pa še vedno primanjkuje (črpalke, žerjavi, cementarne, preoblikovalna oprema), da bi lahko dosegli planirane cilje.

Naloga TOZD PRODAJA je, da v najkrajšem možnem času pridobi še manjkajoča naročila, saj v nasprotnem primeru zaradi daljšega cikla proizvodnje določene proizvodne skupine ne bi bile popolnjene.

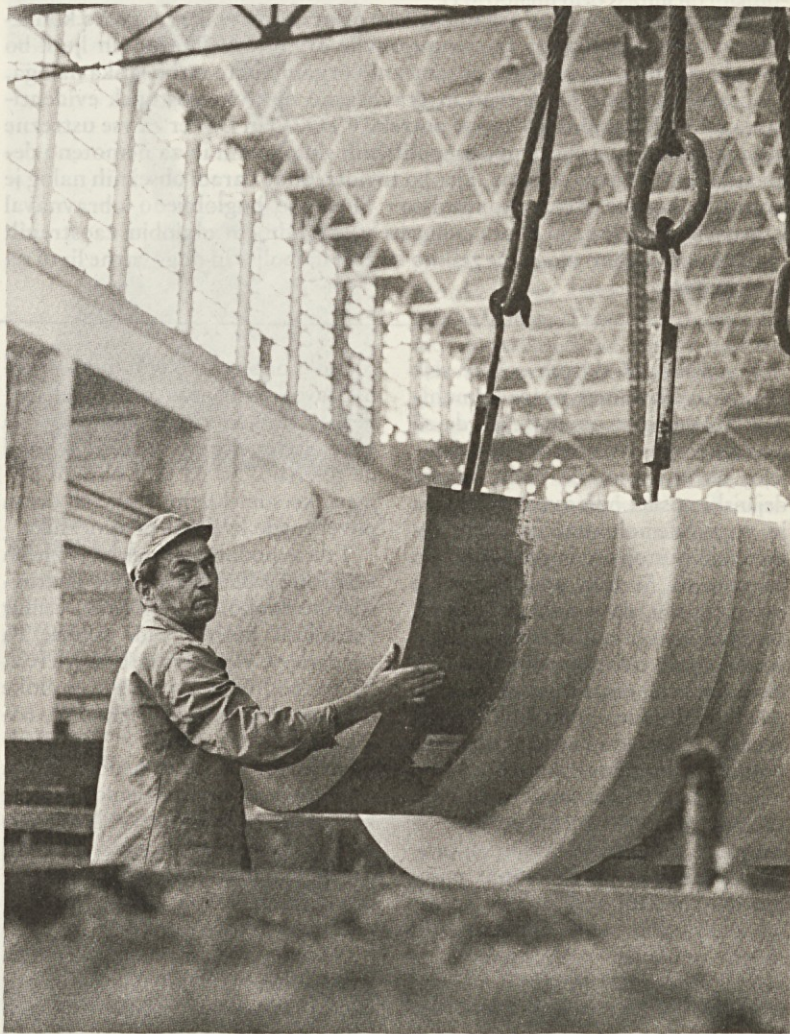
Problem izvoza kot enega bistvenih elementov plana ni dokončno rešen, saj konvertibilnih poslov, ki bi s svojimi prilivi nadoknadili odlive, še ni dovolj.

Realizacija konvertibilnega izvoza zaradi novih predpisov Zveznega izvršnega sveta, ki pušča delovnim organizacijam le 44 % deviznih sredstev, pridobljenih iz izvoza, bo preizkušnja, da bi lahko pokrili vse potrebe po uvozu surovin in reprodukcij-skega materiala, zadovoljili domače dobavitelje z devizno participacijo ter odplačali dolgove tujim upnikom.

Za klirinški trg imamo predvideno 16 % večjo realizacijo, kot je planirana v letu 1983.

Kadrovskim vprašanjem, predvsem sprejemu novozaposlenih, bo

Glasilo delavcev Titovih zavodov Litostroj izhaja mesečno (s posebnimi prilogami) v nakladi 6000 izvodov. Izdaja ga Odbor za obveščanje pri Konferenci OO sindikata Titovih zavodov Litostroj, ki je hkrati izdajatelj sveta — Uredniški odbor: predsednik dipl. iur. Anton Tomažič in člani: prof. Hrabroslav Premelč, Tone Erman, Franc Kostevc, Marjan Sigulin, Toni Skušek, Srečko Pirc in odgovorni urednik Karel Gornik, urednik Marijana Meglič, tehnični urednik Estera Lampič, lektorica prof. Vesna Tomc. Telefon uredništva 556 021 (n.c.) interna 202, 246 — Tiska Tiskarna Ljubljana. Oproščeno prometnega davka po pristojnem sklepu 421-1/72



(Foto: Janez Pukšič)

## Šišenski gospodarstveniki v Litostroju

V petek, 24. junija 1983 je bil v naši delovni organizaciji sestanek gospodarstvenikov večjih organizacij združenega dela občine Ljubljana-Šiška. Sestali so se na pobudo predsednice Skupščine občine Ljubljana-Šiška tovarišice Anke Tominšek in predsednika Izvršnega sveta tovariša Dušana Brekiča. Sestanka so se udeležili individualni poslovodni organi delovnih organizacij Iskre, Litostroja, Leka, Slovina, Uniona, Avtomontaže, Donita, Tikija in drugih večjih delovnih organizacij naše občine.

Za uvod je spregovoril tovariš Rado Rotar, delegat Zveznega zbora skupščine SFRJ in izčrpno komentiral poročilo o uresničevanju družbenega plana Jugoslavije za obdobje 1981—1985 v letih 1981, 1982 in 1983 z oceno možnosti razvoja v letu 1984.

Po tem se je razvila živahna diskusija, v kateri so prisotni usklajeno in kritično ocenjevali sedanje razmere v jugoslovanskem gospodarstvu, kakor tudi razmere v šišenskih organizacijah združenega dela.

Iz diskusij se je dala izluščiti ocena, da se obravnavano poročilo vsebinsko vključuje v vsa temeljna področja družbenoekonomskega razvoja Jugoslavije. Poročilo je glede na izredno težke razmere gospodarjenja preveč optimistično. Če bi na takih osnovah dograjevali naš nadaljnji razvoj, bi to pomenilo, da bomo še naprej stalno spreminjali ukrepe ekonomske politike in sicer tako, da se gospodarstvo ne bo moglo sproti prilagojevati.

Druga pomembna skupna ugotovitev šišenskih gospodarstvenikov je bila, da so normalni pretoki surovin in reprodukcijskega materiala na jugoslovanskem trgu pretrgani in da izvozimo zaradi posplošenega pritiska na izvoz preveč osnovnih surovin, polizdelkov in izdelkov nižje stopnje predelave. Zaradi tega domača predelovalna industrija ostaja brez surovin in reprodukcijskega materiala! Problematika oskrbe gospodarstva s surovinami in reprodukcijskim materialom tako z domačega kakor tudi s tujega trga pa je obremenjena še s splošnim pomanjkanjem deviznih sredstev.

Tudi pri izvajanju politike cen ostajajo odprta osnovna neskladja, ki se vedno bolj negativno odražajo v rasti poslovnih stroškov, zlasti v

končnih proizvodih predelovalne industrije. Dohodek gospodarstva je

(Nadaljevanje na 2. strani)

potrebno posvetiti vso skrb, saj morajo temeljne organizacije upoštevati dejstvo, da bo moral vsak novozaposleni ustvariti toliko dohodka, da pokrije vse novonastale stroške ter ustvari tudi določeno akumulacijo. V pošttev pridejo predvsem kadri iz našega Izobraževalnega centra ter študenti Litostroja, ki se šolajo na drugih srednjih in visokih šolah.

Že analize letošnjih rezultatov zaposlovanja nam kažejo, da je bil plan 1983 glede kadrov zelo visoko postavljen in verjetno planiranega števila sploh ne bomo dosegli. Take

analitične podatke bomo morali koristiti pri načrtovanju novozaposlenih za leto 1984.

Iz vsega navedenega je razvidno, da je okvir plana za leto 1984 v glavnih obrisih pripravljen, vendar bo potrebno določene neusklajene elemente z dogovorom med vsemi sodelujočimi temeljnimi organizacijami ter delovnimi skupinami po vrstah proizvodov rešiti ter pripraviti takšne osnove, ki bodo zagotavljale, da bo plan kljub velikim težavam, ki nas čakajo, realen in dosegljiv.

H. Bratkovič

## Kje smo, kako bo?

Ob zaključku I. polletja v letošnjem letu se je marsikaj zgodilo, kar neposredno vpliva na pogoje gospodarjenja. Pogoji gospodarjenja že do sedaj niso bili enostavni in vsaka hitra sprememba samo povzroča dodatne komplikacije in s tem povečuje težave.

Kaj se je torej dogajalo v zadnjih dneh junija in prvih dneh julija in kaj to za nas delavce v Litostroju pomeni? Načeloma lahko opazimo, da se približujemo taki situaciji, v kateri bomo prisiljeni vestno poravnati svoje dolgove. V to oceno nas vodita dva paketa zakonov, ki neposredno vplivata na tako imenovano devizno in na dinarsko disciplino.

Na področju deviz, kjer smo trenutno najbolj občutljivi, so sprejeti taki zakoni, ki bodo omogočili delovnim organizacijam, SOZD, bankam, narodnim bankam republikam in pokrajin in v končni fazi Narodni banki Jugoslavije tudi z začasnim odvzemom vseh razpoložljivih deviz, poravnati dolgove proti inozemstvu. Če bi zakoni določali samo to, bi bilo zelo težko. Zakoni pa istočasno vse tiste, ki svojih dolgov niso bili in niso v stanju poravnati, neposredno kaznujejo celo z odvzemom pravice poslovanja z inozemstvom. Menimo, da smo sprejeli zakone, ki naj bi začeli uveljavljati red in disciplino na deviznem področju.

Istočasno je bil tudi sprejet zakon, ki se bo v celoti začel uporabljati s 1. 1. 1984, po katerem morajo biti pokrite tudi vse dinarske obveze. Če ne bodo pokrite, ne bodo OZD mogle izplačevati rednih OD, temveč samo v višini povprečja preteklega leta.

Vse te zaostitve neposredno vplivajo tudi na sposobnost poslovanja Litostroja. Zaradi izpada plačil za izvršena dela v Iraku, smo v celem I. polletju imeli devizne in dinarske težave. Vse težave, predvsem pa dinarske, so bile še potencirane, ker smo bili zaradi pomanjkanja deviz slabo založeni z reprodukcijskim ma-

terialom in zaradi tega realizacija v izvozu in na domačem trgu ni bila tolikšna kot bi lahko bila. Neposredna posledica zmanjšane realizacije od mogoče pa je tudi zmanjšani možni priliv dinarjev, zaradi česar smo imeli v celem II. kvartalu tudi velike likvidnostne težave. Če bi k temu enostavno pristeli še težave, ki jih omenjeni zaostreni zakoni povzročajo, bi lahko bile upravičene črnoogle napovedi.

Toda, kljub vsem tem težavam smo v I. polletju plačali vse devizne obveze. Z dobavami v juniju smo si tudi poboljšali dinarski položaj, to pa pomeni, da bomo s povečanim obsegom poslovanja, ki ga planiramo v II. polletju, lahko vzdrževali od konca III. kvartala dalje dinarsko likvidnost. Prvi pogoj za povečano realizacijo pa je boljše oskrba z uvoženim reprodukcijskim materialom, za katerega pa bomo na račun neplačanih dolgov iz Iraka dobili kredite, predvsem iz Zvezne republike Nemčije, s katerimi bi oskrbo poboljšali. Zagotovitev teh kreditov je bila omogočena s sprejetjem omenjenih strogih zakonov. Tako se tudi v tem primeru pojavlja znano dejstvo, da ima vsaka medalja dve strani — slabo in dobro.

V splošnem lahko ocenimo, da ob skrajnih naporih v celem poslovnem sistemu Litostroj v letu 1983 še lahko doseže tak poslovni rezultat, ki bo omogočil normalno poslovanje tudi v letu 1984, to pa pomeni, da bomo morali vzdrževati neprestano likvidno stanje dinarskega žiro računa brez neporavnanih obveznosti.

Vse težave, ki so se pojavile v letu 1983, težave, ki smo jih prebrodili v letu 1982 in način kako premoščamo trenutne težave, so najboljši dokaz, da lahko z angažiranim delom to oceno tudi dokazemo.

Miro Jančigaj, dipl. ing.



# Kadrovska politika

Pred nami so obsežne organizacijske priprave na volitve v zvezo komunistov, zvezo sindikatov in samoupravne organe. Veliko novih ljudi bo potrebno pripraviti za delo v posameznih organih in to ne bo lahka naloga. Do jeseni moramo kvalitetno in pravočasno opraviti postopek evidentiranja možnih kandidatov za vse potrebe v TOZD in DS ter za vse ustrezne organe in organizacije družbenopolitičnih skupnosti in za nemoteno delovanje delegatskega sistema, kjer bo to potrebno. Zaradi obsežnih nalog je centralni komite Zveze komunistov Slovenije poglobljeno obravnaval kadrovska politiko, ki mora odigrati v prihodnjem obdobju zaostrenih razmer pomembno vlogo, če želimo izbrati najboljše in odgovorne ljudi na prava mesta.

V stališčih in sklepih sedme seje centralnega komiteja Zveze komunistov Slovenije je poudarjeno, da se morajo komunisti povsod, kjer delujejo, boriti za to, da bodo delavci dejanski nosilci odločanja, za kar pa je pogoj demokratizacija vseh kadrovskih postopkov in odločitev. To pa pomeni, je bilo poudarjeno na omenjeni seji, da je začetek kadrovske politike in pristop k temu v javnosti delo vseh odgovornih organov v samoupravnih organizacijah in skupnostih in družbenopolitičnih organizacijah. Demokratizacija kadrovske politike pa bo zahtevala trd boj v razbijanju tako imenovanih formalnih skupin, pa naj se imenujejo tako ali drugače in naj imajo takšno ali drugačno tradicijo pri reševanju posameznih vprašanj, tudi najbolj kočljivih kadrovskih zadev. Nikakor ne bi mogli in smeli posploševati, pa vendar je še veliko primerov, ko ozke formalne skupine odločajo, ali imajo vsaj glavni vpliv pri pomembnih kadrovskih odločitvah. Obstajajo primeri, ko pri ocenjevanju kadrov in odločanju zanje prevladujejo subjektivne ocene, izvirajo iz simpatije ali antipatije do kandidata, pa tudi familiarnost, oportunizem in podobno. Taki elementi nemalokrat tudi prevladujejo pri ocenjevanju dela in opravil posameznega kandidata. Ni-

so redki primeri, ko vpliva posameznik zavoljo osebne zamere ob utemeljeni in argumentirani oceni tako, da se kvalitete ustrezno ne izpostavijo ali ne priznajo. So pa tudi obratni primeri, ko subjektivne ocene ali ocena povičujejo kvalitete posameznika.

Taki in podobni primeri so v živem nasprotju z demokratizacijo kadrovskih postopkov in odločitev, čemur velikokrat botruje tudi stihija. Pa vendarle ob vsem tem ne bi smeli reči, da na področju kadrovske politike nimamo dogovorjenih izhodišč, nalog, opredelitev, meril... Gre predvsem za to, da vse to nedosledno in neodgovorno uresničujemo in da je kadrovska politika preveč kampanjsko na dnevnih redih samoupravnih organov in družbenopolitičnih organizacij, ker delavci še niso osrednji nosilci kadrovske politike.

Na sedmi seji centralnega komiteja Zveze komunistov Slovenije je bil ponovno poudarjen izreden pomen kadrovske politike in njenega podružabljanja v boju za gospodarsko stabilizacijo in uresničevanje političnega sistema socialističnega samoupravljanja. Na to je opozarjal že Edvard Kardelj v svoji študiji Smeri razvoja političnega sistema socialističnega samoupravljanja, ko je v poglavju Stabilnost političnega sistema oblasti delavskega razreda in delovnih ljudi

kot pogoj »delovanja sistema samoupravne demokracije« zapisal:

»Odločilnega pomena za stabilnost našega sistema je tudi to, v čigavih rokah so njegovi ključni položaji. Tu mislim tako na kvaliteto in rezultate dela ljudi na položajih, kakor tudi na njihovo politično vlogo. Pri nas se ne tako redko dogaja, da te ključne položaje opravljajo ljudje, ki zato niso sposobni ali pa so celo naprotniki socialističnega in samoupravnega sistema, v imenu katerega naj bi opravljali svoje funkcije. Takšni pojavi imajo vrsto vzrokov, ki jih moramo kritično analizirati, če jih hočemo odpraviti.«

Na omenjeni seji centralnega komiteja Zveze komunistov Slovenije je bilo večkrat poudarjeno, zapisano pa je tudi v sprejetih stališčih in sklepih, da je temeljno merilo za opravljanje posameznih delegatskih, izvršnih, upravnih, poslovnih, strokovnih in drugih družbenih funkcij in nalog, strokovna usposobljenost in samoupravna opredeljenost kandidata, potrjena z delovnimi rezultati, kar morajo upoštevati tudi javne utemeljitve kandidatov. Kadrovska politika mora omogočati, da pride do polnega izraza ustvarjalnost ljudi ter jasno opredeljena strokovna in samoupravna odgovornost pri sprejemanju družbenih odločitev.

Potrebno je le nekoliko kritičnosti in samokritičnosti, pa bomo lahko ugotovili, da imamo v praksi še veliko zavestnega kršenja opredeljenih meril kadrovske politike. To trditve v mnogih primerih potrjuje tudi praksa oziroma prepočasno in nedosledno uresničevanje politike gospodarske stabilizacije in kot ene njenih temeljnih nalog — utrjevanje in nadaljnji razvoj ustvarjalnosti položaja in vloge delavca ter občana.

Zadnja seja centralnega komiteja Zveze komunistov Slovenije je v sprejetih stališčih in sklepih zelo konkretno opredelila naloge zveze komunistov pri uresničevanju kadrovske politike kot pomembne naloge pri uresničevanju gospodarske stabilizacije in političnega sistema socialističnega samoupravljanja, ki morajo spodbuditi kritično presojo in oceno stanja, ter dosledno uresničevanje opredeljene kadrovske politike.

Vse opredelitve so zelo pomembne tudi za našo delovno organizacijo, saj bomo morali v obdobju do konca oktobra temeljito oceniti uspešnost delovanja vseh v okviru posameznih organov, ki so bili aktivni v preteklem mandatnem obdobju, če bomo želeli izbrati najboljše za nove zadolžitve. Obenem pa se bomo morali vsem za opravljeno delo s primernim priznanjem ustrezno zahvaliti za vse, kar so opravili v posameznih organih v preteklem obdobju. Spričo zaostrenih razmer lahko pričakujemo, da bo med novo evidentiranimi pa tudi sedanjimi nekaj takih, ki ne bodo želeli prevzeti zadolžitve, zato bo v obdobju kandidiranja pomembno, da bo sleherni dal pristanek za delo, preden bo javno razgrnjen kot kandidat za ustrezen organ. Prav tako bo pomembno, da takoj po zaključku kadrovskih postopkov dopolnimo kadrovske evidenco posameznih članov v organih, da bomo lahko takoj spremljali aktivnost posameznikov, obenem pa preprečili prekomerno kopičenje funkcij na posameznikih in obratno, spretno izmikanje posameznikov pri prevzemanju posameznih zadolžitve.

Vsi omenjeni elementi, ki so bili poglobljeno osvetljeni v razpravi na nedavni seji centralnega komiteja, bodo brez dvoma odigrali pomembno vlogo v podružabljanju kadrovske politike, doslednem uveljavljanju kadrovskih postopkov in nenazadnje dobrem izboru novih kadrov.

M. S.



Po končanem razgovoru si je tovariš Stojčevski ogledal naše proizvodne obrate

(Foto: T. Š.)

OBISK PREDSEDNIKA PREDSEDSTVA JUGOSLOVANSKIH SINDIKATOV STOJANA STOJČEVSKEGA V LITOSTROJU

## Realno o gospodarjenju

Konec junija se je mudil v Ljubljani predsednik predsedstva jugoslovanskih sindikatov Stojan Stojčevski. Skupaj s tovarišem Lojzom Fortunom, članom zveznega sveta ZSJ in tovarišem Francem Hribarjem, predsednikom mestnega sveta ZSS, je v petek 24. junija obiskal našo delovno organizacijo.

V Litostroju so goste sprejeli generalni direktor, predsednik delavskega sveta in predsednik konference sindikata Litostroja.

Tovariš Jančigaj je goste najprej seznanil s proizvodnjo v naši delovni organizaciji ter hkrati opozoril na nekatere osnovne težave, s katerimi se v tem trenutku srečujemo.

Kot eno najbolj perečih vprašanj je izpostavil zamudo Iraka pri plačevanju deviznih dolgov, ki jih bomo sicer uspeli nekako razrešiti s kompenzacijskimi posli z nafto. S tem pa je ta problem le načelno rešen, saj še vedno ne vemo, kdaj bomo razpolagali z dejanskimi deviznimi sredstvi in s katerimi bomo lahko vrnili nekatere dolgove ter jih porabili v druge nujne proizvone namene. V nadaljnjem dokaj sproščenem pogovoru so prisotni z dokajšnjo mero kritičnosti spregovorili o jugoslovanskem gospodarskem položaju. Realni ugotovitvi, da je za uspešno poslovanje in razreševanje nastalih težav v gospodarstvu leto dni povsem nepomembno obdobje in da se bodo pravi rezultati pokazali šele v daljšem času, je logično sledila ugotovitev, da stalno spreminjanje gospodarske politike in sprejemanje raznovrstnih ukrepov

postavlja delovne organizacije v negotov položaj. Govorili so o nujnosti sodelovanja in predvsem o večjem vplivu gospodarske zbornice pri razpravljanju in predvsem odločanju o gospodarskih vprašanjih in politiki. Izvoz je za Jugoslavijo edina rešitev, zato bi se moralo z njim ukvarjati več zveznih organov in najodgovornejših funkcionarjev. Spregovorili so tudi o medrepubliškem sodelovanju in usklajenosti ter o odgovornosti vsakega ter vseh, saj je bilo neodgovorno zadolževanje in obnašanje gospodarstvenikov eden izmed ključnih povzročiteljev nastalega gospodarskega položaja. Vsekakor obstajajo objektivne možnosti, da se izvlečemo iz težav, seveda pa se bomo morali ustrezno organizirati in predvsem delovati, če hočemo te možnosti tudi izkoristiti.

Po končanem razgovoru so si gostje ogledali proizvodne prostore Litostroja, obdelovalne stroje in nekatere izdelke iz našega proizvodnega programa.

t. š.

## Šišenski gospodarstveniki v Litostroju

(Nadaljevanje s 1. strani)

še vedno preveč obremenjen, kar hromi akumulacijo, ki je je komaj še za enostavno reprodukcijo. Gospodarstvo pestijo tudi visoke obresti za bančne kredite, kar tudi direktno vpliva na poslovne rezultate in likvidnost organizacij združenega dela. Zaradi tega kupci plačujejo z zamudo in z nekvalitetnimi sredstvi oziroma z vrednostnimi papirji.

Gospodarstveniki so v nadaljevanju razgrnili še druge težke probleme, ki ovirajo boljše poslovanje predvsem večjih izvoznikov. Irak, Iran in Alžirija močno kasnijo (tudi po leto dni) s plačili večjih vsot trdne valute. Višina deviznih terjatev je tako

visoka, da je v nekaterih delovnih organizacijah ogrožen proizvodni in poslovni proces. Tudi neizplačane izvozne stimulacije povzročajo velik izpad celotnega prihodka v našem gospodarstvu.

Navedli smo le nekaj izredno težkih problemov, ki pestijo naše gospodarstvo. Razmere bo potrebno v najbližji prihodnosti krepko spremeniti. Seveda bomo morali v našem gospodarstvu še marsikje najprej temeljito pomesti pred svojim pragom vse tiste lastne slabosti in neučinkovitosti, o katerih gospodarstveniki Šiške niso samokritično spregovorili.

K. G.



Sestanek gospodarstvenikov občine Ljubljana-Šiška je vodila predsednica skupščine občine tovarišica Anka Tominšek

(Foto: T. Škrjanec)



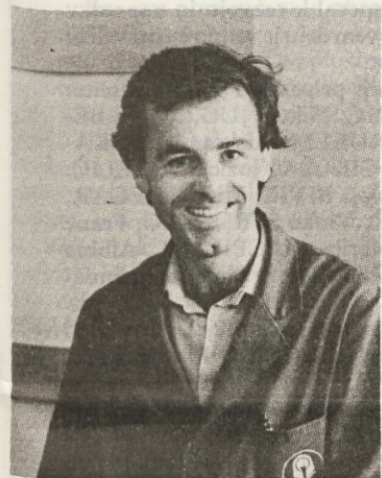
# Novo vodstvo mladine

V mesecu maju so prevzeli dolžnosti novi predsedniki OO ZSM v petih TOZD/DS. Predstavljamo jih s kratkimi intervjuji, v katerih smo poizkusili izvedeti, kateri so trenutno glavni problemi in načrti mladine in mladinske organizacije.

## Ljubomir LEKIĆ — DS SSP

— Kakšne so naloge mladinske organizacije v tem težkem in kritičnem gospodarskem obdobju? Kakšna je naloga družbenopolitičnih organizacij nasploh in predvsem mladinske organizacije?

— Vse družbenopolitične organizacije, tudi zveza socialistične mladine, bi morale spremljati vse spremembe in dogajanja v gospodarstvu ter zastavljene smernice delovanja na republiški in zvezni ravni. Morali bi si prizadevati za njihovo uveljavljanje, izvajanje in uresničevanje v naši delovni organizaciji. Pri tem naj bi imeli zveza komunistov in zveza sindikatov vodilno vlogo, mladinska organizacija pa naj bi enakopravno sodelovala in tako prispevala k uresničevanju stabilizacijske politike.



Pri tem je velikega pomena vloga baze posameznih družbenopolitičnih organizacij. Komunisti v ZK in mladinci v ZSM morajo dajati pripombe, predloge in opozarjati na napake in težave ter spremljati delovanje svoje organizacije. Na osnovi tega je potrebno izoblikovati predloge ter odločitve in jih udeležati v praksi. Ob tem pa se, vsaj kar se tiče mladinske organizacije, pojavlja problem neaktivnosti in nezainteresiranosti članov. Veliko mladih je ob nastalem položaju izgubilo zaupanje v družbenopolitične organizacije, mnogo pa je tudi takšnih, ki se jim zdi, da so nad mladinsko organizacijo in jim ta ne pomeni nič.

Mladinska organizacija bi morala biti enakopraven partner ostalim družbenopolitičnim organizacijam, kar pa pri nas v resnici ni.

Mladinska organizacija v Litostroju nima takšnega vpliva, kot bi si ga želeli, nima zadostne podpore ostalih. Za naše probleme in predloge ni dovolj poslušna, tako da so pogosto potisnjeni ob stran. To pa zopet zbuja nezadovoljstvo, nezainteresiranost in zmanjšuje zaupanje mladih do svoje organizacije.

## Zvonko MIRI — TOZD IVET

— Mladinska organizacija zajema poseben del družbe. Mladina ima v družbi poseben položaj, iz katerega izvirajo tudi njegovi posebni interesi, zahteve in problemi. Kateri so najpomembnejši problemi mladih danes?

— Mladi se spopadamo z vsemi tistimi težavami, s katerimi so soočeni tudi ostali člani naše družbe. Obstaja pa tudi nekaj problemov, ki izstopajo in so še posebej pereči za nas mlade — to sta stanovanjski problem ter zaposlovanje oziroma brezposelnost. O vsem tem je bilo izrečenih že veliko besed in obljub, rezultati pa so zaenkrat še precej slabi.

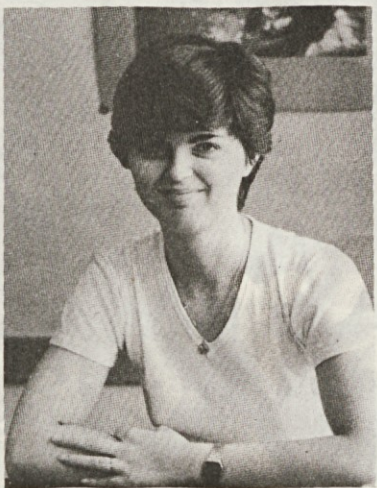


Mladinska organizacija se bo morala tesneje povezati s stanovanjskimi komisijami in stanovanjskim oddelkom delovne organizacije ter skupaj z njimi poiskati ustrezne načine, s katerimi bi lahko vsaj ublažili, če že ne rešili ta problem.

Tudi glede nagrajevanja mladih pri nas ni vse najboljše urejeno. Mladi se čutimo zapostavljeni in materialno preslabo stimulirani za delo. To je tudi v veliki meri vzrok, da mnogo mladih delavcev zapušča našo delovno organizacijo in se zaposli drugod, kjer jih znajo, očitno, ustrezneje nagraditi in materialno stimulirati.

## Barbara KROŠELJ — TOZD PTS

— Pogosto se govori o neaktivnosti mladincev, o tem, da morajo vse delo opraviti predsedniki in majhno število aktivnih, posebej je omenjena neaktivnost deklet. Kaj je vzrok za to?



— Odgovor na to vprašanje je zelo preprost. Čeprav veliko govorimo o enakopravnosti spolov, dostikrat tako, kot da je že uresničena, smo v resnici še zelo daleč od tega. Po končani službi čaka žene in dekleta še polno »ženskih« opravkov in del. Kuhanje, pospravljanje in skrb za otroke je še vedno v glavnem prepuščeno nežnejšemu spolu. Še vedno je tako, da si žena ali dekle težko najde prosto uro ali dve, vsekakor težje kot fantje in moške. Sicer pa, kot vem iz lastnih izkušenj, tudi ti niso preveč zagnani in vedno najdejo kup izgovorov in vzrokov, zaradi katerih jim ni potrebno prisostvovati na sestankih ali pa sodelovati pri akcijah.

Problem ni toliko v neaktivnosti deklet, ampak predvsem v neaktivnosti mladincev nasploh. Vse delo naj bi opravili predsedniki, člani pa jemljejo svoje članstvo preveč in zgolj formalno. Takšen odnos pa je v precejšnji

meri tudi posledica tega, da mladinska organizacija nima dovolj moči in da njenega vpliva ni dovolj čutiti.

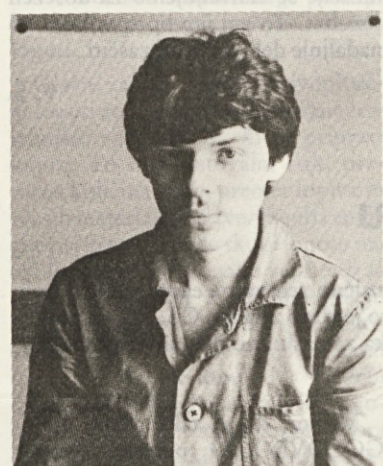
## Zlatko KODRIČ — TOZD OB-DELAVA

— Kateri so glavni problemi in pomanjkljivosti v delovanju mladinske organizacije v Litostroju?

— Velik problem je v tem, da se sami mladinci še ne zavedajo možnosti, ki jim jih daje organizirano in aktivno delovanje v svoji organizaciji.

Preko nje lahko združeni in enotni vplivamo na dogajanje v svoji delovni organizaciji in v družbi.

Večja bi morala biti tudi povezanost med mladinsko organizacijo, zvezo komunistov in drugimi družbenopolitičnimi organizacijami, saj bomo le tako, s skupnim delom, dosegali dobre rezultate. Občasna nasprotovanja, do katerih prihaja med posameznimi družbenopolitičnimi organizacijami v tozdih, ne vodijo k uspehom, ki jih lahko dosežemo le s



skupnim dogovarjanjem in sodelovanjem na enakopravnih osnovah.

Probleme mladih je potrebno čim bolj in čim hitreje reševati. To so ljudje, ki se šele začenejo aktivno vključevati v družbo. To so njihove prve izkušnje in te (s tem pa tudi zaupanje ne le v nas, temveč tudi v ostale družbenopolitične organizacije in družbo) jih bodo spremljale celo življenje. Slabe izkušnje in nezaupanje, ki ga še prelahko zbudimo v njih, bo kasneje težko izbrisati. V našem tozdu, v katerem je največ mladincev v Litostroju, se pojavlja tudi problem zbiranja predlogov in spodbud iz mladinske baze. Popoldanski skupinski sestanki, ki bi zajeli večino mladincev, so neizvedljivi, saj je velika večina vozačev, prav tako pa so neizvedljivi tudi skupni dopoldanski sestanki, saj bi s tem ovirali nemoštenost proizvodnje. Tako prihajajo predlogi le od zgoraj navzdol, ne pa obratno, kot bi moralo biti. Posredovanje predlogov iz baze ni organizirano, le redki posamezniki pa najdejo pot do mladinskih predstavnikov ter jih prosijo za pomoč ali posredujejo predloge.

Težave so tudi finančne narave, saj mladinska organizacija razpolaga z zelo majhnimi finančnimi sredstvi. V našem tozdu smo zato organizirali akcijo zbiranja odpadnega papirja in si tako poskušali vsaj nekoliko pomagati.

Na koncu bi rad opozoril še na predlog, ki ga je na koordinaciji predsednikov OO ZSM dal generalni predsednik tovariš Jačigaj. Predlagal je, da bi mladinci sami in prostovoljno, ob pomoči in nasvetih strokovnjakov ter izkušenih delavcev, izpeljali celotno izdelavo mikro turbine, od začetka (projektiranje) pa do konca.

To pobudo smo z navdušenjem pozdravili, saj bi nam bila tako dana možnost, da se izkažemo in da doka-

žemo, česa smo mladi sposobni. Zaenkrat pa naprej od predloga še nismo prišli.



## Božo BARTOLIČ — TOZD MONTAŽA

— Katerim problemom mora mladinska organizacija posvetiti največ pozornosti in s kakšnimi težavami se srečuješ pri svojem delu?

— Menim, da sta največja problema stanovanjski problem in slabo nagrajevanje mladih delavcev. Oboje je med seboj tesno povezano in v teh

stabilizacijskih časih še bolj prizadeva mladega človeka. Kot začetniki imajo mladi delavci po končani šoli dokaj slabo startno osnovo ter težko in zelo počasi napredujejo, kljub temu, da pogosto opravljajo ravno tako zahtevna in težka dela kot vsi ostali.

Ti problemi niso izključno mladinski, vendar pa v največji meri prizadevajo ravno nas, ki smo šele na začetku svojega samostojnega življenja, za kar pa so nujne in nedvomno potrebne ustrezne materialne osnove.

Kakšnih posebnih problemov pri opravljanju svoje nove dolžnosti še nisem imel, imam občutek, da smo mladinci nekoliko odrinjeni in da je za naše probleme še premalo posluha. Morda je tega kriva naša mladost in neizkušenost. Prav tu pa nam bi morali priskočiti na pomoč naši sodelavci in predhodniki s svojimi dolgoletnimi izkušnjami, nasveti in večjim posluhom za naše probleme.

Pred prevzemom nove dolžnosti sem bil tudi nekoliko zaskrbljen zaradi govoric o malodušju, neaktivnosti in slabem odnosu mladincev do mladinske organizacije. Na srečo pa sem kaj kmalu ugotovil, da ni tako. Zadovoljen sem z mladinci našega tozda, saj z veseljem aktivno sodelujejo pri delu mladinske organizacije in pri pripravi različnih mladinskih akcij.

t. š.

## Voda '83

V Novem Sadu je bil v dneh od 21. do 25. junija specializirani mednarodni sejem »VODA 83«. Cilj tega sejma, ki je vsako tretje leto je v tem, da se na njem proizvajalci opreme, namenjene vodnemu gospodarstvu, srečujejo z investitorji.

Investitorji se seznajajo s tehnično-tehnološkimi možnostmi proizvajalcev, proizvajalci pa z investicijskimi načrti in potrebami. Sejem daje tudi možnost, da se z dosežki in zmožnostmi jugoslovanske industrije, ki proizvaja tovrstno opremo, seznani javnost zunaj naših meja. Letos so sejem obiskale skupine afriških strokovnjakov, ki se ukvarjajo s kmetijsko in energetsko problematiko.

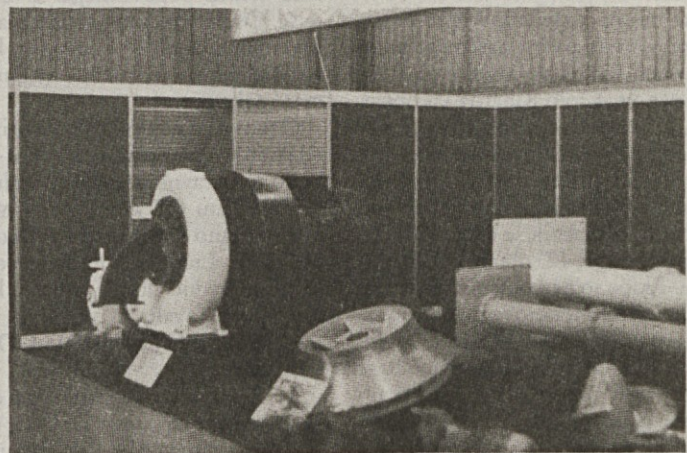
Na letošnjem sejmu, drugem po vrsti, je sodeloval tudi Litostroj. Na našem razstavnem prostoru smo razstavili črpalne naprave in opremo za male hidroelektrarne. Z razstavljenimi izdelki smo zbudili precejšnje zanimanje obiskovalcev — strokovnjakov in kupcev, ter sprejeli večje število resnih in ugodnih ponudb jugoslovanskih kupcev. Z njimi smo se dogovarjali o nakupu obeh vrst razstavljenih izdelkov — malih turbin in črpalnih naprav.

Pohvalimo lahko tudi naše propagandiste, ki so naš razstaveni prostor uredili zelo kvalitetno in okusno, tako da je bil proglašen za najlepšega na sejmu, izdelki pa so že s svojim videzom zbuja zanimanje in kazali na kvaliteto in zmožnosti Litostroja.

V okviru sejma je bilo organizirano večje število predavanj, okroglih miz, razgovorov, filmskih in drugih grafičnih predstavitev in demonstracij, s katerimi so hoteli razstavljenci čim bolj nazorno in strokovno predstaviti svoje izdelke. Posebej uspešna je bila okrogla miza o malih hidroelektrarnah, za katere je v Jugoslaviji trenutno veliko zanimanje (predvsem v Srbiji). Nedvomno je k temu v veliki meri prispeval tudi Litostroj z razstavljenimi turbino, pa tudi Turboinštitut iz Ljubljane.

Če bomo tudi v prihodnje sodelovali na tem sejmu (k temu nas spodbujajo letošnji uspehi in izkušnje), se moramo zavedati, da je to srečanje strokovnjakov in da je njim tudi namenjen. Zato ne smemo gledati nanj kot zgolj razkazovanje naših sicer kvalitetnih izdelkov, ampak tudi izredno ugodno priložnost za strokovne razgovore z investitorji in projektanti. Za to pa je nujna aktivna udeležba naših strokovnjakov v predavanjih, razgovorih in ostalih dejavnostih, ki so na programu tega sejma. Ne bi pa bilo odveč, če bi se tesneje povezali z ostalimi proizvajalci SOZD ZPS in sploh v Sloveniji o skupnem nastopu in o celoviti ponudbi, s čimer bi na naslednjem sejmu prav gotovo dosegli še večje uspehe.

t. š.



Naš razstaveni prostor na novosadskem sejmu (Foto: B. Jereb)



# Ob dnevu civilne zaščite

20. junij je dan civilne zaščite, katere vloga in pomen nista velika samo v vojni, ampak tudi v miru, ob naravnih in drugih nesrečah.

Marca 1956. leta so predstavniki zveznega izvršnega sveta in republiških in pokrajinskih izvršnih svetov podpisali dogovor o razglasitvi dneva civilne zaščite. Kot dan civilne zaščite je bil določen 20. junij v spomin na to, da je bil tega dne leta 1955 v Skupščini SFRJ sprejet zakon, s katerim je bila dotedanja organizacija protiletalske zaščite preimenovana v civilno zaščito, področje dejavnosti civilne zaščite pa z zaščite in reševanja ljudi in imetja v vojni razširjeno na tovrstne naloge ob naravnih in drugih nesrečah velikega obsega.

Posledice vojn so med prebivalstvom pa tudi v gmotnem pogledu v vsaki vojni vse hujše. Veliko nevarnost za ljudi in dobrine pa predstavljajo tudi naravne in druge nesreče (poplave, potresi, požari). V takih primerih je dobro organizirana civilna zaščita izrednega pomena, kajti s svojimi humanimi akcijami rešuje življenja in skuša omiliti posledice nesreč. Tako ima civilna zaščita kot najširša oblika pripravljanja in udeležbe delovnih ljudi in občanov, organizacij združenega dela in drugih skupnostih pri zaščiti in reševanju ljudi in imetja zelo pomembno vlogo v sistemu splošnega ljudskega odpora. Danes lahko rečemo, da je civilna zaščita že organizirana v sleherni OZD, KS, družbenopolitični skupnosti, hišnih svetih itd.

Ob dnevu civilne zaščite sta občinski štab civilne zaščite in organizacija Rdečega križa občine Ljubljana-Šiška letos že dvanajstič organizirala tekmovanje prve medicinske pomoči civilne zaščite, Rdečega križa ter mladih članov Rdečega križa osnovnih šol naše občine. Na tekmovanju, ki je bilo 11. 6. 1983, je sodelovalo preko 40 ekip prve medicinske pomoči civilne zaščite iz delovnih organizacij in krajevnih skupnosti ter osnovnih šol.

Namen tekmovanja prve medicinske pomoči je bil preizkus znanja in usposobljenosti ekip za nudenje prve pomoči ponesrečenecem ob vsaki nesreči. Praktične vaje, ki so jih zahtevali predpisi, so pokazale, da se dejavnosti in znanje prve medicinske pomoči nenehno dopolnjuje, izpopolnjuje in da so se pripadniki civilne zaščite PMP usposobili za nudenje prve pomoči tudi takrat, ko minute odločajo o življenju in smrti. Preko takšnih tekmovanj želimo seznaniti slehernega prebivalca s pravilno zastavljenim načinom splošnega ljudskega odpora. Doseženi rezultati so dokaz naše pripravljenosti in usposobljenosti pomagati občanu kadarkoli in kjerkoli bo to potrebno.

Tekmovanja ekip prve medicinske pomoči civilne zaščite so se udeležile tudi tri ekipe prve medicinske pomoči civilne zaščite naše delovne organizacije. Da so se lahko naše ekipe prijavile na tekmovanje, je bilo potrebno izvesti dopolnilni pouk (12 ur), na katerem so obvezniki CZ obnovili ter dopolnili znanje o oskrbi fiktivne poškodbe ponesrečenca, ki mora biti pravilno prikazan na manekenu, ali pa jo prikazuje slika, priprava na njegovo oblačilo. Dopolnilni pouk je potekal v sami delovni organizaciji v popoldanskem času pod vodstvom medicinske sestre Marije Glumac.

Vse nastopajoče ekipe prve medicinske pomoči civilne zaščite so se ob deževnem vremenu zbrale ob 7.30 pred osnovno šolo Riharda Jakopiča. Dež, ki je neusmiljeno padal, je povzročal pri tekmovalcih dodatno tremo pred pričetkom tekmovanja. Poveljnik občinskega štaba za civilno zaščito tov. Gornik je s kratkim nagovorom odprl 12. občinsko tekmovanje. Ekipe so na podlagi izžrebanih števil priče tekmovanje. Ekipa je bila sestavljena iz dveh trojk in rezerve. Na obrazih nastopajočih je bilo opaziti tremo in resnost, kajti nobeni ekipi ni bilo vseeno, katero mesto bo osvojila. Sam praktični del tekmovanja je potekal v telovadnici osnovne šole. Ekipe so se zelo resno lotile dela, kajti budno oko zdravnika

je vsako pomanjkljivost beležilo na ocenjevalni list.

Dokaz, da so bile ekipe res dobro pripravljene, je tudi to, da se je precejšnje število ekip pritožilo na sam potek ocenjevanja oziroma odzemanja števil točk. Med njimi je bila tudi naša prva ekipa. Arbitražna komisija je s tem imela dodatno delo, katerega pa je dobro opravila. Ko je napovedovalec pričel objavljati rezultate tekmovanja, je napetost med nastopajočimi tekmovalci PMP CZ pričela rasti. Naključje je hotelo, da sta imeli dve ekipi maksimalno število točk in potrebno je bilo dodatno tekmovanje v obliki triaze. Tako se je morala naša prva ekipa PMP CZ v sestavi: Iva SIROTKA, Zorica CIKUŠA, Jožica MIHELIČ, Alenka JESENŠEK, Iva NERED, Anica LADIHA, Elio CEBRON in Dominik SELAN ude-

ležiti še dodatnega tekmovanja. Že sama razburjenost tekmovalcev in seveda tudi trema sta opravili svoje, a smo na koncu vendarle zasedli odlično drugo mesto, s tem pa tudi pokal. Poudariti moramo, da je to prvi pokal, dosežen v dolgoletnem sodelovanju na takšnih tekmovanjih.

Druga ekipa PMP CZ DO Litostroj v sestavi: Franc LOVŠE, Viktorija MIKLAVČIČ, Antonija HANC, Lidija ARHAR, Franc GALE, Ivanka MIHELIČ, Marija MLEK in Sonja GRMEK pa je osvojila 34. mesto. Tretja ekipa Izobraževalnega centra Litostroj v sestavi: Matjaž VITEZ, Boris HABULA, Jože ŽNIDARŠIČ, Dušan ČOSO, Sašo SAJE, Alojz PARKELJ, Roman VRANEŠIČ in Mojca KADUNC pa je osvojila 32. mesto med več kot 45 nastopajočimi ekipami. Vsak član ekipe je prejel za udeležbo priznanje. S tem je bilo 12. občinsko tekmovanje PMP končano. Vse naše tekmovalce smo po tekmovanju povabili na skromno zakusko in jim s tem čestitali za vložen trud in znanje, katerega so pokazali na tekmovanju. V imenu Štaba za civilno zaščito naše delovne organizacije se zahvaljujemo za dosežen rezultat. To naj jim bo spodbuda za nadaljnje delo v civilni zaščiti.

V. Š.

## Zlata značka CZ tovarišu Gantarju

Pred kratkim je dobil komandir tehnično reševalne ekipe v Litostroju tovariš Ivan Gantar visoko priznanje, to je zlato značko CZ, ki jo je podelil občinski štab Civilne zaščite občine Šiška za zaslužno delo in za pomoč pri razvijanju te organizacije.

To je bila tudi priložnost, da smo tovarišu Gantarju zastavili nekaj vprašanj v zvezi s tem delom:

— Kako gledate na mesto in vlogo CZ v naši družbi?

Lahko rečem, da je to humana organizacija in dolžnost vseh nas je, da se vanjo vključujemo. To pomeni, da moramo delo na tem področju jemati resno in zavzeto. Za Litostroj lahko trdim, da je naše delo v CZ dokaj

Mislim, da so take akcije kot je GOLOVEC 83 potrebne vsakih nekaj let, če pa bi bile prepogoste, jih morda tudi ne bi več dovolj resno obravnavali. Drugače pa je v tovarnah — tu morajo biti takšne akcije pogostejše, recimo po ena na leto. Tako na najboljši način preizkusimo svojo usposobljenost in pripravljenost.

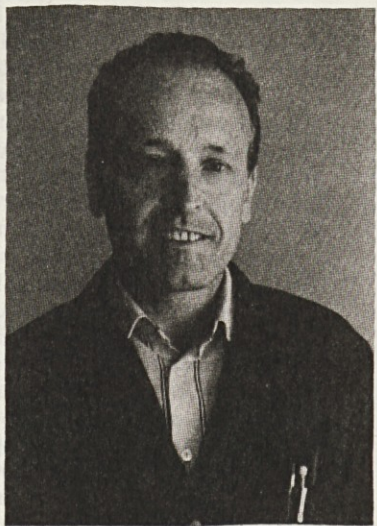
Vi ste komandir tehnično reševalne enote. Kako ocenjujete svojo enoto?

Reči moram, da je bila do sedaj opremljenost naše enote precej pomanjkljiva. Imeli smo samo eno spustnico namenjeno predvsem množičnemu reševanju ter ostalemu drobno opremo kot so nosila, čelade in podobno. Nedolgo tega pa se nam je upelo preko štaba CZ mesta Ljubljana povezati s poligonom na Igu, kjer so nas seznanili še z mnogimi drugimi načini reševanja ljudi. V prvi vrsti mora nova znanja obvladati komandni kader — komandirji oddelkov in komandirji vodov, da lahko s tem seznanijo tudi ostale člane. Nam je to dokaj dobro uspelo, nabavljamo pa tudi že opremo za te, za nas nove načine reševanja. Med njimi je reševalna vrv, škripčevniki, zavorne plošče in podobno. Lahko rečem, da so člani naše enote tudi dobro izurjeni, skupaj z opremljenostjo pa je to že dokaj veliko zagotovilo, da bi naloge v primeru potrebe dobro opravili.

Kaj menite o CZ v Litostroju?

Predvsem bi lahko rekel, da smo šibki v opremljenosti. Posamezne enote bi morale dopolniti tehnično opremo, manjka pa nam tudi komunikacijskih povezav med enotami — kot so prenosni radijski aparati, t. im. voki — tokiji.

Organizacijsko pa je CZ pri nas dobro organizirana. Učinkovitost posameznih ekip je odvisna od komandirjev posameznih enot in seveda od štaba. Litostrojčani jemljejo delo v CZ zelo resno, redno pa se udeležujejo tudi vseh vaj, predavanj in podobno. Lahko se reče, da je to vzdušje, ki je za naše delo zares pohvalno.



resno. Takšno je stališče cele tovarne in ker nas je vseh skupaj veliko, je delo toliko odgovornejše in zavze- tejšje. Osebnostno menim, da je v manjših tovarnah drugače — prav zato, ker je »prizadetih« oziroma vključenih manj delavcev.

Osnovna naloga CZ je, da priskoči na pomoč kadar je to potrebno — naj bodo to naravne nesreče ali v slučaju vojne. Člani CZ morajo čim hitreje organizirano pomagati prizadetim občanom. Ljudje se morajo zavedati, da bodo vedno dobili pomoč, ko jo bodo potrebovali.

— Kako ocenjujete vajo GOLOVEC 83?

To je preizkus praktičnega delovanja celotne organizacije CZ v takih »kriznih« situacijah. Priprave na to akcijo praktično potekajo že celo letošnje leto, vsi oddelki pri nas pa so tudi že imeli svoje interne vaje.



Poveljnik CZ DO Litostroj — tovariš Darinko Kolbl je najuspešnejšim čestital in jim podelil priznanja

(Foto: T. Š.)

## Podelitev priznanj

Vsako leto ob dnevu civilne zaščite 20. juniju štab civilne zaščite občine Ljubljana-Šiška podeli priznanja in zlato značko zaslužnim članom civilne zaščite. Tako so priznanja in zlato značko prejeli tudi obvezniki civilne zaščite naše delovne organizacije. Zlato značko je prejel tov. Ivan GANTAR — komandir tehnično reševalne enote. Tov. Gantar je že dolga leta pripadnik civilne zaščite in je s svojo resnostjo in konkretnimi predlogi na področju civilne zaščite veliko prispeval k razvoju in napredku tehnično reševalne enote. Pri njegovem delu je vedno čutili veliko zainteresiranost ter požrtvovalnost.

Priznanja pa so prejeli naslednji pripadniki civilne zaščite: Darinko KOLBL, Miroslav DJURIČ, Nikola JUG, Marija BELOPAVLOVIČ, Maksimiljan ŠTRUKELJ, Aleksander ŠUKAROV, Franc ŠRAMELJ, Zorica CIKUŠA, Jožica MIHELIČ, Franc GALE, Marija RUPERT, Alojz BIVIC, Mitja KREGAR, Lojze KAČIČ, Jože STANKOVIČ, Vinko ŠTRUKLEC, Franc MIHELIČ, Jože POTREBIN, Marija MACEDONI, Albina PREGL, Janez MOHAR, Albert ODEB ter Srednja šola tehničnih strok Litostroj.

Omenjeni člani civilne zaščite so priznanja prejeli na svečani seji Štaba civilne zaščite iz rok poveljnika CZ DO Litostroj tov. Darinka KOLBLA, ki jim je v imenu Štaba CZ iskreno čestital in poudaril, naj jim bo to spodbuda še za večjo angažiranost na področju dela civilne zaščite. Poudaril je še, da se je treba zavedati, da je civilna zaščita humana organizacija, ki nudi svojo pomoč ob vsakem času. Prav tako je vsem pripadnikom civilne zaščite za prejeta priznanja čestital poveljnik občinskega štaba za civilno zaščito tov. Karel GORNIK.

Vinko Štruklec



## Že 34. generacija zapustila šolo

Ob koncu junija je zaključila šolanje štiriintrideseta generacija učencev naše šole. 188 jih je opravljalo zaključni izpit v prvem roku, 27 pa jih bo kasneje. Za našo delovno organizacijo se je šolalo v zaključnem letniku 105 štipendistov.

Na svečanosti ob podelitvi diplom — zaključnih spričeval so bili prisotni tudi predstavniki vodstva naše tovarne, samoupravnih organov in družbenopolitičnih organizacij.

Kaj vam predstavlja priznanje, ki so vam ga izkazali s podelitvijo zlote značke CZ?

Pravzaprav sem naredil samo tisto, kar je bila moja dolžnost. Res je, da sem vse naloge jemal zelo resno in odgovorno, toda tako bi se morali obnašati vsi pri kakršnemkoli svojem delu. Ne morem se zelo hvaliti, da sem si za kaj posebno prizadeval, to

pa navsezadnje pomeni, da bi vsi, ki bi v redu opravljali svoje delo, lahko prejeli podobna priznanja. Seveda je takega priznanja vsakdo vesel in tudi sam sem ga. To človeka obvezuje, da delo tudi v naprej opravlja vestno in odgovorno in prepričan sem, da bo moje delo tudi v bodoče tako.

M. M.



# Uporaba računalnika pri projektiranju

(IV. del)

V aprilski številki smo začeli seznanjati bralce s projekti naše razvojne dejavnosti za uporabo računalnika pri projektiranju in konstruiranju strojev iz proizvodnega programa naše tovarne. Tako smo opisali projekta Francisove turbine in žerjavi. Pomemben element strojne opreme hidroelektrarne in črpalnega sistema predstavljajo zapiralni organi. Eden najbolj pogosto uporabljenih zapiralnih organov v hidroelektrarnah je dvoploščna loputa. Zato smo se odločili, da izdelamo programski paket za računalniško projektiranje dvoploščne lopute.

## 3. Projekt dvoploščna loputa

### 3.1. Opis dvoploščne lopute

Dvoploščna loputa sestoji iz dveh tankih krožnih plošč, ki sta med seboj povezani z rebri. To je zapiralno telo lopute. Na obodu ima tesnilo, ki je običajno iz trde gume. Telo lopute je vlečeno v ohišju, ki ga s prirobnicami pritrdimo na cevovod oz. spiralo turbine. Loputo pomaga zapirati utež na ročici, odpira pa jo oljna hidravlična naprava. V svetu izdelujejo dvoploščne lopute do premera 8 m in za tlake do 25 bar. Največja loputa, ki smo jo izdelali v Litostroju, ima premer 5 m in obratuje pri tlaku 3,7 bar v objektu Hemren Dam v Iraku. Dvoploščne lopute so del individualne proizvodnje. Naročilo za izdelavo dobimo preko javnih natečajev, na katere pošljemo ponudbo. V ponudbi moramo podati tehnične lastnosti naše lopute, seveda prilagojene zahtevam natečaja, rok izdelave in ceno. Za izdelavo ponudbe je zelo malo časa, od nekaj dni do enega ali dveh mesecev. V tem času je potrebno izdelati vse potrebne preračune, risbe in finančne kalkulacije. Z računalnikom bi celotno ponudbo izdelali v

nekaj urah. Izračuni naj bi bili tako popolni, da jih v slučaju naročila lopute ne bi bilo potrebno bistveno dopolnjevati.

### 3.2. Stopnje projekta

Namen projekta je izdelati programski paket, ki bo iz minimalnega števila podatkov o zahtevani dvoploščni loputi avtomatsko izračunal vse tehnične podatke za ponudbo in hkrati služil tudi pri konstruiranju že naročene lopute. To je zahtevna naloga, ki jo nameravamo izdelati v naslednjih stopnjah:

— Opredelitev vseh potrebnih začetnih podatkov o loputi, ki jo nameravamo projektirati.

— Določitev standardnih oblik vseh elementov lopute, tako da bo potrebnih začetnih podatkov čim manj.

— Izdelava računalniškega programa za izračun dimenzij vseh elementov lopute na osnovi statističnih podatkov in izkustvenih formul.

— Računalniški izračun hidravličnih karakteristik lopute.

— Izdelava programa za trdnostni izračun zapornega telesa lopute po metodi končnih elementov.

— Izdelava programov za trdnostne izračune posameznih delov lopute, tj. prirobnic, ročice, ležajev, ohišja, pogonskega servomotorja itd.

— Določitev obremenitvenih pogojev, in sicer: statična obremenitev, dinamična obremenitev zaradi vodnega udara, dinamična obremenitev zaradi kombiniranega učinka vodnega udara in hidravličnih vibracij.

— Ugotovitev kritičnih dinamičnih obremenitev in stabilnosti delovanja lopute pri dinamičnih pogojih.

— Izračun oljne hidravlične naprave.

— Potrebne korekcije dimenzij elementov lopute in ponovna kontrola.

— Določanje tež dokončno dimenzioniranih elementov.

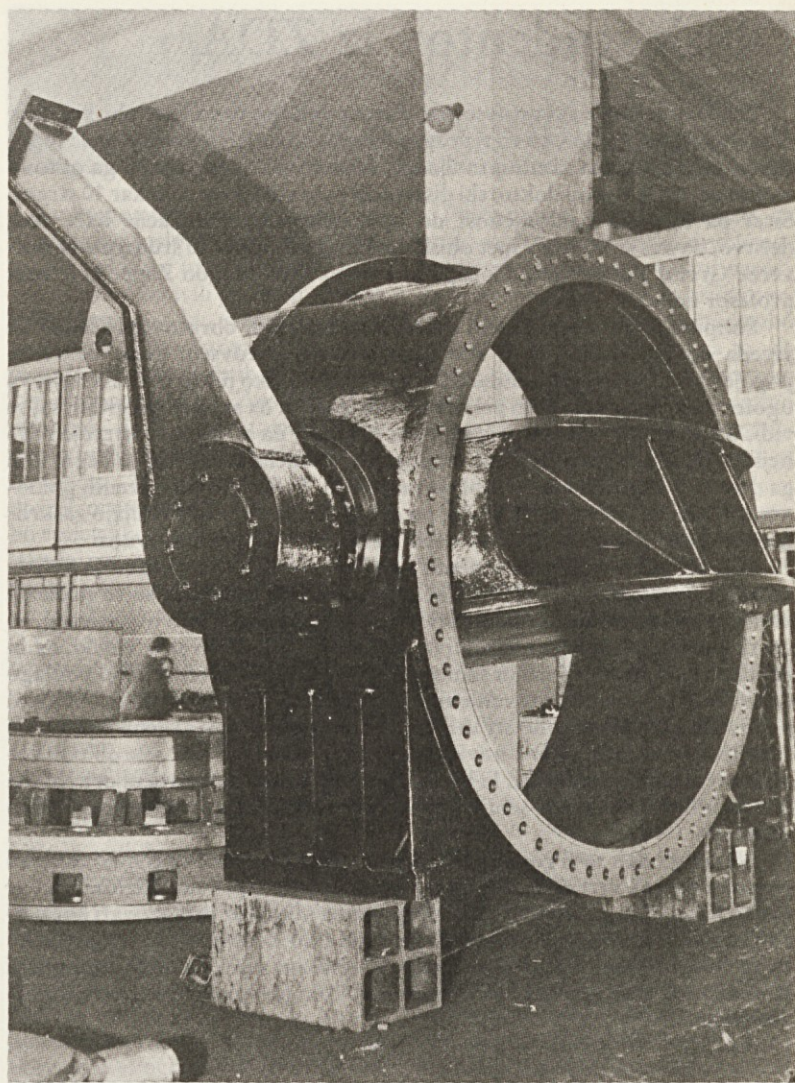
— Izdelava glavnega programa za povezovanje posameznih stopenj v celoto.

— Izdelava standardnega postopka meritev in preizkusov na izdelani loputi.

Glavni začetni podatki o dvoploščni loputi so največkrat definirani že v tehnični specifikaciji, ki jo pripravi kupec. To so obratovalni tlak, pretoka količina vode, premer lopute in včasih material izdelave. Izguba energije pri pretoku vode skozi loputo naj bi bila čim manjša, enako velja tudi za momente in sile, ki obremenjujejo loputo. Zato v laboratoriju preizkušamo razne oblike pomanjšanih loput, tj. modele loput. Na modelu izmerimo hidravlične izgube, momente in sile. Izvedena loputa mora imeti dimenzije, ki so v takem razmerju z dimenzijami modela, da so zadovoljeni podobnostni zakoni. Po istem principu izračunamo iz modelskih dejanske hidravlične obremenitve lopute. Za te obremenitve izračunamo trdnost zapiralnega telesa in ostalih elementov lopute. Zapiralno telo izračunamo po metodi končnih elementov. To je numerična metoda, po kateri razdelimo telo na veliko število elementov. Potrebno je rešiti velik sistem enačb. Rešitev mora zadovoljiti enačbe posameznega elementa in vseh elementov skupaj. Po metodi končnih elementov lahko izračunamo trdnost delov, ki jih zaradi zapletene oblike ne moremo izračunati po klasičnih metodah. Trdnostni izračun ostalih delov lopute lahko izdelamo po klasičnih metodah.

Loputa je statično obremenjena, ko je zaprta, kadar zapira pretok pa je dinamično obremenjena. Med zapiranjem zaustavlja vodne mase v dovodnem cevovodu k turbini, ki imajo ogromno energijo. Zato pride do velikega narastka tlaka v cevovodu, ki ga imenujemo vodni udar. Tik preden se loputa popolnoma zapre, pride lahko do hidravličnih vibracij, če zapiralno telo ni dovolj togo. Zato moramo ugotoviti, katera kombinacija obremenitev je kritična, da zagotovimo stabilnost delovanja loput pri dinamičnih pogojih. Na dinamične obremenitve lopute zelo vpliva hitrost zapiranja. Hitrost zapiranja reguliramo z oljno hidravlično napravo. Potrebno je izračunati dimenzije ventilov in servomotorja, ki bodo zadovoljile zahteve trdnosti in krmljenja.

Projekt računalniške obdelave lopute z dvoploščnim telesom je zamišljen tako, da vsaka stopnja izdelave že nudi uporaben računalniški program. Ko bodo vse stopnje izdelane, jih bo povezoval glavni program. Tako bomo dosegli cilj, da bomo iz minimalnega števila začetnih podatkov avtomatsko dobili tehnični del ponudbe za izdelavo lopute.



Dvoploščna loputa

(Foto: J. Jereb)

### 3.3. Dosedaj opravljeno delo

Izdelava tako obsežnega projekta zahteva široko razgledanost na področju loput, hidravličnih strojev, hidromehanike, trdnosti in računalniškega programiranja. Zato smo v razvojnem oddelku osnovali delovno skupino, ki naj bi v tesni povezavi s projektanti izdelala ta projekt. Začeli smo s solidne osnove, saj v Litostroju izdelujemo razne tipe loput že od ustanovitve dalje. Prvo dvoploščno loputo pa smo izdelali leta 1970. V Inštitutu za turbinske stroje so za nas raziskali hidravlične karakteristike raznih oblik dvoploščnih loput. Za dosedaj izdelane lopute so bili izdelani trdnostni izračuni na različnih teoretičnih osnovah. Izvedeno je bilo več meritev na izdelanih dvoploščnih loputah med montažo v delavnici in med obratovanjem na terenu. Naša naloga je bila analizirati dosedanje izkušnje in izbrati optimalno konstrukcijsko rešitev dvoploščne lopute. Tako smo določili standardno obliko zapiralnega telesa, prirobnice, pogonskega mehanizma in hidravlične oljne naprave. Izdelali smo računalniške programe za hidravlični izračun lopute, za trdnostni izračun zapiralnega telesa po metodi končnih elementov, za trdnostni izračun prirobnic po nemškem in ameriškem

standardu in podali izračun pogonskega mehanizma ter hidravlične oljne naprave. Računalniški programi so predvideni za avtomatsko konstruiranje novih in za analizo že konstruiranih elementov. Vodni udar računamo po računalniških programih, ki smo jih razvili za analizo regulacije hidroelektrarn. Izračun hidravličnih vibracij smo izdelali po originalni lastni metodi.

### 3.4. Nadaljnje delo

Opravili smo obsežno delo in izdelali že v prvi fazi računalniške programe, ki jih projektanti brez težav lahko uporabljajo. Vsi programi tečejo na našem računalniku DELTA 340/5. Edino program za metodo končnih elementov SAP IV je preobsežen, zato ga uporabljamo na Republiškem računskem centru. Pred nami je izdelava nekaj manjših programov. Najtrši oreh pa bo povezava posameznih programov v glavni program. Izvesti nameravamo še več meritev na izvedenih loputah, da bomo verificirali in dopolnili teoretične osnove računalniških programov. Tako bomo dosegli namen, da gradimo ekonomične in hkrati še bolj varne dvoploščne lopute. Programski paket bo smotno dopolniti še s komercialnim delom.

Jurij Fašalek



Indijski gostje so si z zanimanjem ogledali našo tovarno

(Foto: T. Š.)

## Obisk študijske delegacije iz Indije

V torek 31. maja je v Litostroj prispela 25-članska študijska delegacija iz Indije. V sestavi delegacije je bilo 25 strokovnjakov in direktorjev iz večjih indijskih javnih podjetij in združenj s področja strojegradije, elektrogospodarstva, rudarstva in drugih proizvodnih panog. Indijski strokovnjaki so v Slovenijo prispeli preko Zavoda SR Slovenije za mednarodno znanstveno, tehnično, prosvetno in kulturno sodelovanje.

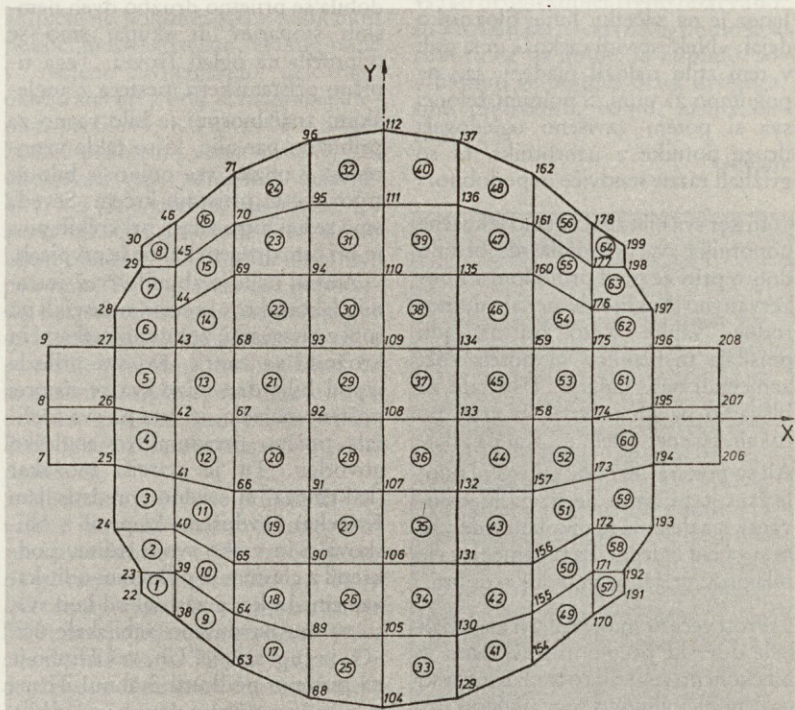
V Litostroju je študijsko delegacijo sprejel dipl. ing. Darinko Kolbl, pomočnik generalnega direktorja, v razgovorih pa so sodelovali še Jurij Vulkan, predsednik DS DO, Pavel Stupnikar, predsednik Konference OO sindikata in predstavnik našega informativnega centra.

Gostje so si najprej ogledali nekatere proizvodne obrate, nato pa je sledil skoraj dveurni razgovor o številnih posameznih vprašanjih iz življenja in dela v Litostroju. Posebej so se zanimali za sistem vodenja in upravljanja podjetja, kakor tudi za organizacijo dela in planiranja. Več vprašanj so indijski strokovnjaki postavili tudi za druga področja delovanja delovne organizacije, kot so sistem notranje kontrole, tehnološko planiranje, delovanje marketinga in oblikovanje cen proizvodov ter način vzgoje in pridobivanje strokovnih kadrov.

Večji del razgovora je bil posvečen tudi delovanju samoupravljanja in odločanju delavcev predvsem na področju sistema nagrajevanja, delitvi dohodka, disciplinskim postopkom, odnosu nad delavci ter notranjemu informacijskemu sistemu.

Indijski strokovnjaki so ob koncu povedali, da so navdušeni nad vsem, kar so videli in slišali v Litostroju, še posebej so povedali, da indijsko gospodarstvo dobro pozna litostrojske proizvode, saj smo v preteklih tridesetih letih veliko izvažali v Indijo.

K. G.



Razdelitev plošče zapiralnega telesa na elemente



## Obisk študentov iz ZDA

Pred leti je ameriški profesor dr. Kenneth Zapp nekajkrat obiskal našo delovno organizacijo v okviru programa spoznavanja in preučevanja jugoslovanskega sistema samoupravljanja. Litostrojse izkušnje so ga gotovo zanimale, saj je v svoji doktorski disertaciji posvetil Litostroju kar 10 strani. Sicer pa njegovo naklonjenost do naše delovne organizacije kaže tudi dejstvo, da nas je 18. maja spet obiskal, tokrat s skupino 16 študentov z univerze Grand Valley State College in s svojo ženo Magdo Zapp, ki je tudi profesor na tej univerzi.

Skupina si je z zanimanjem ogledala nekaj naših obratov, pri čemer so seveda opazili razliko med starim in novim, predvsem glede delovnih pogojev in družbenega standarda. Za nas je nekoliko pikro zvenela njihova ugotovitev, da je delavcem pri nas očitno lepše in da se bolje počutijo, saj se vidi, da jih nihče tako ne priganja kot pri njih, da so njihove kretnje mirnejše in da je prižgana cigareta ter pogovor s sodelavcem pač privilegij, ki si ga delavci v kapitalizmu ne morejo privoščiti. Teh njihovih iskrenih poklonov smo po eni strani sicer veseli, po drugi pa seveda v nas zbuja zaskrbljenost, kako takšen humanejši način dela vpliva na produktivnost...

Glavna pozornost tokratnemu obisku ameriških študentov je veljala temeljni organizaciji TOZD PUM. Na sestanku, katerega so se udeležili predstavniki samoupravnih organov in družbenopolitičnih organizacij, so gostje postavljali številna zanimiva vprašanja, iz katerih se je videlo, da bi resnično radi spoznali način samoupravljanja, in da so teoretično podlago dobili že doma, pred potovanjem po Jugoslaviji. Seveda so takšni občasni pogovori koristni za obe strani, saj morda dobro postavljeno vprašanje zapelje naše razmišljanje v novo smer, hkrati pa se večkrat šele ob tem zavedamo mnogih prednosti, ki jih ima delavec v naši socialistični družbi, pa se nam zdijo kar same po sebi umevne, čeprav dejansko predstavljajo veliko vrednoto.

Naslednji dan so si gostje iz Združenih držav ogledali tudi našo Soriško planino, najbolj vztrajni med njimi pa so se celo povzpeli na Možica. Nikdar nismo hoteli našega sistema samoupravljanja nikomur prikazovati kot najboljšega ali ga celo komu vsiljevati, veseli pa smo, če se ljudje iz drugih delov sveta zanj zanimajo in ga preučujejo. Prepričani smo, da bodo tudi mladi Amerikanci, ki so nas obiskali, svojim rojakom povedali o nas marsikaj zanimivega.

t. t.



Piše: Marijana Meglič

## Končno — Anglija

(Nadaljevanje)

V štirih urah in pol sva imela čisto dovolj časa, da sva si ogledala ladjo z njenimi nešteti palubami. Hvala bogu, sva že čisto na začetku našla tudi samopostrežno restavracijo in se tam utaborila za kakšno urico. Moj Janez je na začetku linije filozofsko dejal: »Nek' se vidi raskoš« in si tudi v tem stilu naložil pladenj, jaz pa pogumno za njim. S polnimi želodci sva si potem vzvišeno ogledovala druge potnike z nahrbtniki, ki so grizljali razne sendviče in podobno.

In ker sva bila zdaj že zelo izkušena popotnika sva ugotovila, da bi bilo dobro priti že pred prihodom v konzervativno Anglijo do nekaj »domorodne« valute. Zato sva na ladji poiskala menjalnico in hotela spet zamenjati naše dinarje. Tisti fant za blagajno pa jih je vrtel in vrtel po rokah, pa spet vrtel... Kaj pa zdaj? Ali so ponarejeni? Nič takega ni bilo, le fant je prijazno dejal, da jugoslovanskega denarja še nikoli ni videl, pa bi si ga rad ogledal. Pa tudi menjava je bila proti pričakovanju dokaj dobra.

Proti večeru smo v daljavi zagledali bele dovske pečine in pred nami je bila končno angleška obala. Kmalu so nas sprejeli vladno togi angleški cariniki in nas kaj kmalu spustili v prijazno mestoce Dover. Prižgale so se prve luči, ko nas je cela truma po-

potnikov z nahrbtniki »odkrevsljala« na lov za prenočiščem. Šele v tretjem mladinskem domu sva dobila dve poljski postelji, prijazno stisnjeni pod biljardno mizo v veliki družabni sobi. Ko sva se takole udomačila, sva dobila še prijetno družbo dveh nemških štoparjev in skupaj smo se odpravili na ogled Dobra. Tega tipično pristaniškega mesteca z angleškimi značilnostmi je bilo ravno za približno par ulic, ki so tekle vzporedno z obalo, vse polno je bilo še trgovin in prijetnih krčm. Seveda smo se kaj hitro znašli pri vrčkih piva in pri čem drugem kakor še pri picah.

Zjutraj naju je zbudil vrvež jutranjih lakotnikov, ki so se motovili po sobi z brisačami, zobnimi ščetkami in krožniki za zajtrk. Ko sva prilezla izpod biljardne mize sva se najprej pošteno najedla, iz vrta pa sva zaslislala tipično nerazumljivo angleško govorico. Tu je starejši možakar (kakršnega si vedno predstavljam Krjavlja) navdušeno klepetal z obiskovalci in vsako svojo trditve podkrepil z glasnim in odločnim odhrkanjem. In ko je zaslislal od kod sva, so se mu navdušeno zablistale oči: »O, iz Jugoslavije! Uh, vaš Tito jo je pa pošteno podkuril Stalinu! To pa to!« In če me občutek ne vara, je bilo to tudi ena zadnjih stvari, ki so mu bile še znane, kaj se dogaja okrog njega.

MLADINSKA DELOVNA BRIGADA »STANE KOSEC«

## Uspešni šišenski brigadirji

Mladinska delovna brigada »Stane Kosec« iz Šiške se je letos udeležila zvezne mladinske delovne akcije »Ogulin 83«. Šišenski brigadirji so bili na delovni akciji od 12. junija do 7. julija. Skupno je bilo 44 brigadirjev, od tega 8 deklet in 3 pionirji. Komandant brigade je bil Mustafa Gerzić, povprečna starost brigadirjev pa je bila 20 let.

Brigadirji so pogozdovale okoliške terene Ogulina v skupni površini 280 ha, naši brigadirji pa so pogozdili skoraj 100 ha. V 20 delovnih dneh so morali posaditi 40.800 sadik, zaradi dežja pa so delali le 18 delovnih dni in kljub temu posadili kar 51.560 sadik. Že tretji dan jih je obiskala komisija iz gozdnega gospodarstva, ki jim je izrekla posebno zahvalo za kvaliteto dela, ker je naša brigada svoje delo najbolje opravljala.

V brigadi je bilo 18 litostrojčanov, od tega 10 iz proizvodnje in 9 iz Izo-brazevalnega centra. 8 jih je dobilo udarniške značke in 2 pohvalo, učenci pa so dobili 5 pohval.

Dvakrat so brigadirje obiskali tudi predstavniki iz Ljubljane.

Prvi jih je obiskal predsednik ZSMS občine Šiška tovariš Krušič, član sekretariata tovariš Zadel in podpredsednik SZDL Šiška tovariš Gornik, drugič pa delegacija iz Litostroja — predsednik mladine tovariš Jovanović, predsednik sindikata tovariš Stupnikar in član sekretariata ZK tovariš Čopi.

Učinek brigadirskega dela na tej akciji je bil zelo velik. Skupno število posajenih sadik petih brigad znaša 231.684, zvezne akcije pa so se poleg šišenske v tem času udeležile še naslednje brigade: »Mika Bosnić« iz Titovega Drvarja, brigada »Rahilka Goneva« iz Sv. Nikole, brigada »Dule Karakljajić« iz Lazarevca in brigada »Stanislav Sremčević-Crni« iz Knina. Brigadirji so stanovali v dveh lepo urejenih barakah, ki jih sicer uporablja naša vojska, zadovoljni pa so tudi s hrano. Na traso, oddaljeno od Ogulina približno 30 km, so se vozili z avtobusom, tam pa so delali od 7.30 do 14.30. Medsebojni

odnosi v brigadi so bili zelo dobri — tako med člani štaba, kot med brigadirji vseh petih brigad. Prav tako tudi ni bilo večjih disciplinskih prekrškov. Brigadirji so se počutili zares prijetno.

Pisano in živahno je bilo tudi kulturno življenje. Vsaka brigada je pripravila brigadirski večer, večkrat pa so brigadirje obiskale tudi glasbe-

ne skupine. V prostem času so se lahko brigadirji vključevali v različne krožke ali tečaje.

To, da se je šišenska brigada zares izkazala, potrjujejo tudi: priznanje, trak akcije in petkratna proglasitev za udarniško brigado. Brigada je bila predlagana tudi za republiško priznanje za plaketo Vladimirja Nazorja, na koncu pa so brigadirji dobili še 18 udarniških značk in 14 pohval.

Želimo si, da bi bilo tako uspešnih akcij še več in da bi se jih tudi ostali mladinci udeleževali v večjem številu.

Brigadirski ZDRAVO!

M. Gerzić

## 5 EMO Pariz

Evropsko razstavo orodnih strojev z mednarodno udeležbo je priredil CECIMO (Evropski komite za industrijo orodnih strojev). Razstave se je udeležilo 1400 razstavljalcev iz 25 držav na razstavnem prostoru 110.000 m<sup>2</sup> tokrat v Parizu.

Na razstavi so bile naslednje skupine izdelkov iz področja orodnih strojev in opreme za obdelavo kovin z orodji:

- stroji in oprema za preoblikovanje kovin
- stroji in oprema za odrezovanje kovin
- stroji in oprema za montažo
- roboti za strego strojem
- orodje za preoblikovanje in odrezovanje
- mehanski, hidravlični in pnevmatski sistemi pogonov
- sestavni deli strojev
- elektrooprema in elektronika za orodne stroje
- krmilni procesorji in računalniški sistemi orodnih strojev
- kompletni avtomatizirani proizvodni procesi za izdelavo delov

avtoindustrije.

Iz tako velikega števila proizvajalcev orodnih strojev in opreme zbranih na enem mestu je možno oceniti vsaj nekatere poglobitve skupne naravnosti ponudbe in povpraševanja.

Proizvajalci nudijo:

— Vedno več enakih ali vsaj podobnih sestavnih delov, kar kaže na splošno težnjo po enotni tipizaciji.

— Vedno manj univerzalnih izvedb strojev kaže na vsestransko prizadevanje po iskanju namenskih izvedb za posamezne izdelovalne stopke.

— V samih izvedbah strojev ni posebnih sprememb. Spremembe so vidne le v opremljenosti na področju krmiljenja in varnosti uporabe.

— Velik korak je napravljen na področju samokontrole izdelovalnega procesa na strojih, ki ga izvajajo stroji sami, kar zmanjšuje kvar orodja in število slabih izdelkov.

— Na področju proizvodnih informacij in računalniške obdelave podatkov za proizvodne procese so opazna velika prizadevanja v iskanju najugodnejših poti, ki se bližajo skupnemu cilju, kako združiti pripravo z izdelavo. Najbližja je tista, ki že omogoča programiranje neposredno iz risbe izdelka, za kontrolo programa pa se neposredno izdelava plosterska risba na osnovi programskega zapisa.

Proces se seveda nadzoruje preko video zaslona.

Metoda omogoča neposredni proces priprave programa ob delovnem mestu obdelave kovin s preoblikovanjem ali odrezovanjem. Poleg neposrednosti te metode omogoča občutno skrajšanje časa izdelave krmilnih programov.

Če so še v bližnji preteklosti veljala merila za industrializacijo dežele intenzivnost gradbeništva in uporaba orodnih strojev, je v sedanosti prav gotovo še dodatno merilo, to je uporaba računalništva.

V množici proizvajalcev opreme za obdelavo kovin sleherni išče svoje mesto, ki je teritorialno ali tehnološko pogojeno. Najčesteje pa je prepričano, tržnim razmeram. Zato je zelo pomembna nenehna raziskava tržnih razmer s stalnimi ponudbami na povpraševanje.

Na 5 EMO so razstavljali tudi jugoslovanski proizvajalci orodnih strojev: ILR, Kikinda, Tito Skopje, Unis Sarajevo in Jelšingrad.

Mašinosavez pa je s katalogi predstavljal na informacijskem centru vse jugoslovanske proizvajalce orodnih strojev.

Litostroj se je na 1 EMO leta 1975 predstavil z zelo lepim razstaviščem. Tokrat ga pa ni bilo.

Na razstavi je bilo pokazano kaj proizvajalci trenutno nudijo. Kaj so najbolj iskali kupci, pa bo vidno na 6 EMO 1985. leta v Hannoveru.

V. P.

Kar žal mi je bilo, ko sva zapustila Dover.

Da ne bi kdo pomislil, da je štopanje zelo lagoden šport. Kje pa! Po neki grozno dolgi in široki cesti sva odmarširala ven in prisopihala na hrib nad mestom. Tu sva se spomnila, da morava štopati na levi strani, pa sva kljub temu kar nekaj časa čakala, da naju je pobral neki kamionček. Potem pa s štopanjem nisva imela več težav. Še dvakrat sva »presedla« in se odpeljala proti najinemu cilju — Londonu. Vožnja z zadnjim avtomobilom je bila še najbolj čudna. Drveli smo po levi strani in kilometrski števec je kazal le 80 na uro. Ko sem se že z vsemi štirimi držala za kljuko in sedeže mi je Janez strokovno zaupal, da se vozimo v milijah in ne v kilometrih. Pa se mi je zdelo nekako že prej, da naša škoda pri 80 km nikoli ni bila tako divja.

Živi in zdravi smo se pripeljali v predmestje Londona. Kakšen občutek! Naenkrat se znajdeš v milijon-skem mestu, ki ga ne poznaš, kjer nimaš nikogar znanega in tako daleč od doma. Počutila sva se kar malo izgubljena in osamljena, pa sva se hitro odpravil naprej. Ko sva se v strokovni angleščini zanimala kje je podzemna železnica, so naju vsi debelo gledali. Pa se je enemu le posvetilo: »A tuba (tube)? Tukajle je postaja, čisto pod nami!« K sreči sva že v filmih videla kako to gre. Spustila sva se nekaj nivojev nižje (ampak ne moralno), se orientirala po napisih in sedla na prvi vlak za Piccadilly circus. To je bila tudi edina oprijem-

ljiva točka v Londonu, ki sva jo poznala.

Ko sva prilezla iz podzemeljske, sva se srečala s čudovito sončnim centrom Londona, z množico hitečih ljudi, dvojnimi rdečimi avtobusi, črnimi staromodnimi taksiiji in angleškimi bobiji. Moj Janez mi je od navdušenja skoraj padel čez ograjo, ki je ločila pločnik od levo usmerjenih ulic. Ampak hladnokrvni Angleži še trznili niso, ko so hiteli mimo takšnih dveh divjakov — ali nevzgojenežev (pač po njihovo!). Obvezno sva se še slikala, potem pa hajd po mestu. London je postal najin — po dolgem in počez! Najprej sva našla legendarno Buckinghamsko palačo z Big Benom, Tower bridge, Hyde park in vse ostalo. Ko sva šla mimo Buckinghamske palače, je tam stala množica ljudi. Najprej sva mislila, da je ravno menjava straže in sva se seveda prirnila čisto blizu. Takrat pa sva zagledala počasi se premikajočo limuzino, z uniformiranim šoferjem in notri samo presvetlo angleško kraljico. Potem je prav milostno pomahala množici in ker je Janez najbolj strlel ven, je dejal, da je bilo to namenjeno prav njemu. No, prav — proti taki konkurenci pa ne morem nič.

Ko sva se ves dan takole potikala po Londonu, sva se proti večeru končno spomnila, da morava nekje tudi prespati. Zanimivo vprašanje — kje?

(Se nadaljuje)



STANOVANJSKA PROBLEMATIKA

# Vas zanima?

Na podlagi doslej zbranih pripomb pripravljamo spremembo samoupravnih aktov na stanovanjskem področju. Seveda ne bo mogoče upoštevati vseh pripomb, kar velja predvsem za tiste, ki so v nasprotju z ustrezno zakonodajo.

V nadaljevanju bomo s pomočjo priznanih strokovnjakov skušali odgovoriti na nekatera vprašanja s področja samoupravnega urejanja stanovanjskih potreb. Vprašanja povzemamo iz pripomb naših stanovanjskih komisij, odgovore zanje pa smo poiskali v knjigi »Samoupravno urejanje stanovanjskih potreb delavcev v organizacijah združenega dela«, ki jo je leta 1981 izdal Inštitut za delo pri Pravni fakulteti v Ljubljani.

### V. vprašanje

Ali je dopustno vrednotenje stanovanja, ki ga delavec prepusti ob dodelitvi novega, z določenim številom točk, ki so odvisne od velikosti stanovanja?

#### Odgovor

Taka rešitev utegne biti vprašljiva, ker bi se tedaj delavci z boljšim stanovanjem kot prosilci znašli v ugodnejšem položaju v primerjavi s tistimi, ki imajo zelo slabo stanovanje ali pa ga sploh nimajo. Zato bi taka gradacija pripeljala do razvrednotenja temeljnega kriterija, da nekdo nima ustreznega rešenega stanovanjskega vprašanja. Vrednotenje prepustitve stanovanja torej ne more biti pomemben kriterij v točkovanju.

### VI. vprašanje

Poleg že omenjenega obstajajo različna mišljenja o dodeljevanju kreditov za individualno stanovanjsko gradnjo izven kraja, kjer delavec živi, oziroma delavcem iz drugih republik. Ali ima delavec iz druge republike, ki je dobil v uporabo družbeno stanovanje, tudi pravico do kredita za izgradnjo lastne hiše? Ali delavcu, ki nima rešenega stanovanjskega vprašanja v kraju zaposlitve, pripada pravica do kredita za izgradnjo stanovanjske hiše izven mesta zaposlitve oziroma v drugi republici?

#### Odgovor

Delavec ima pravico do stanovanja (uporabe družbenega stanovanja ali lastniškega stanovanja) v kraju, kjer dela, oziroma na področju, ki se obravnava kot kraj dela. S samoupravnimi splošnimi akti se določa, kateri kraj je mogoče šteti kot kraj dela. V skladu s tem se določa območje, na katerem ima delavec pravico do stanovanja. Izven tega območja delavec ne more reševati svojega stanovanjskega vprašanja.

Za kraj dela se šteje kraj, kjer delavec trajno opravlja dela, zaradi katerih je sklenil delovno razmerje. To ni nujno kraj, v katerem je sedež tozda, če se dela trajno opravljajo izven tega kraja (npr. sedež tozda je v Ljubljani, delavec pa stalno dela v poslovnih enotah v Beogradu). Delavci, ki delajo v tozdu, v katerem se zaradi dejavnosti delo opravlja na različnih območjih (delo na terenu, v gradbeništvu, prometu in podobno), imajo pravico do stanovanja v kraju, kjer je sedež tozda.

S tem, da so delavci tozda v svojem pravilniku izključili možnost dodelitve kredita delavcem, ki žele vložiti sredstva za stanovanjsko gradnjo izven občine, v kateri ima delovna organizacija poslovne enote, niso kršena določila ustave in zakona (odločba Ustavnega sodišča Vojvodine, št. U-57/77).

### VII. vprašanje

Kdo je delavec brez stanovanja? To vprašanje se postavlja zato, ker obstaja možnost zavestne zlorabe od delavcev, ki stanujejo pri starših v povsem zadovoljivih stanovanjskih okoliščinah.

#### Odgovor

Delavec brez stanovanja je vsak delavec v tozdu, ki nima stanovanjske pravice na stanovanju v družbeni lastnini, ali tisti, ki ni lastnik vseljivega lastniškega stanovanja. Neposredovanje stanovanja je temelj za uveljavitev pravice do stanovanja. Glede na to je potrebno upoštevati nekatere

relativne okoliščine, ki se tičejo opredelitve stanovanjskega statuta delavca. Tako na primer se ne šteje, da delavec poseduje stanovanje, če kot član družinske skupnosti stanuje pri svojih starših ali pri starših svojega zakonskega tovariša ali pri drugih sorodnikih. Z druge strani se delavec, katerega zakonski tovariš poseduje vseljivo stanovanje, ne šteje za delavca brez stanovanja.

Okoliščina, da delavec stanuje pri svojih starših, ne pomeni, da je s tem rešil svoje stanovanjsko vprašanje, pomeni pa, da je v bolj ugodni situaciji od delavca, ki nima prav nobenega stanovanja. Zato mora biti ta okoliščina upoštevana pri določanju vrstnega reda za reševanje stanovanjskih vprašanj.

### VIII. vprašanje

Po sprejetem pravilniku delavcu pripada za vsako leto čakanja določene

številne točk od vložitve prve prošnje. Ali delavcu, ki je vložil prošnjo leta 1973 in je 1. maja 1980 prekinil delovno razmerje v delovni organizaciji, 1. avgusta 1980 pa je v njej ponovno sklenil delovno razmerje, pripadajo točke iz naslova pričakovanja stanovanja od leta 1973? Ali je dolžan ponovno vložiti svoj zahtevek in se mu točke za čakalno dobo štejejo od ponovne vložitve prošnje?

#### Odgovor

Osnove za uresničevanje pravice do stanovanja so lahko: stanovanjske razmere, delovni prispevek delavca, skupna delovna doba, število družinskih članov in podobno. Čas »čakanja« od dneva vložitve zahtevka ne more biti osnova za uresničevanje pravice do stanovanja. O vsakem zahtevku je potrebno odločiti ne glede na to, kdaj je bil vložen. To pravico ima delavec, ki je na primer zaradi elementarne nezgode ostal brez stanovanja, ne glede na to, da zahtev za dodelitev stanovanja ni vložil pred ostalimi delavci. Poleg tega delavcu s prenehanjem delovnega razmerja prenehajo vse pravice iz delovnega razmerja. Če isti delavec ponovno sklene delovno razmerje v isti organizaciji, uresničuje svoje pravice iz delovnega razmerja (tudi pravico do stanovanja) od dneva ponovne sklenitve delovnega razmerja.



## Obisk italijanske kulturniške skupine

V nedeljo, 29. maja, so nas obiskali godbeniki Godbenega društva iz Proseka pri Trstu, ki že dalj časa gojijo stike z litostroj-skim pihalnim orkestrom.

Našim rojakom — zavednim zamejskim Slovencem smo najprej razkazali lepote Bleda, po ogledu gradu in jezera pa so imeli italijanski godbeniki na terasi blejske Kozine enourni promenade koncert. Kljub dežju se je zbralo veliko poslušalcev, saj je Bled v tem času že poln domačih in tujih turistov.

Po povratku v Ljubljano sta imela oba orkestra — iz Proseka in iz Litostroja — skupni koncert v rekreacijskem centru Mostec. Koncert se je začel ob 16. uri. Najprej so igrali gostje, zatem pa še Litostrojčani, za zaključek pa sta oba orkestra skupaj zaigrala še dve skladbi — prvo pod vodstvom Slavka Lukše, nato pa še Blagoja Iliča. Seveda so na koncu morali dodati še eno skladbo.

Program je bil zelo bogat in raznovrsten, od sinfonij do korčanic in narodnih, najbolj pa je navdušil venček zabavnih melodij v hitrem ritmu skladatelja Maxa Lehmana.

Po koncertu je za zabavo in ples igral in pel še ansambel Veseli Šentvidščani. V Mostecu se je zbralo veliko ljudi, in vsi so z navdušenjem sledili koncertu in se na koncu tudi zavrteli ob poskočnih melodijah. Povedali so, da v Mostecu že dolgo ni bilo česa takega, toliko ljudi in predvsem toliko godbenikov. Vsekakor bi bilo potrebno še kdaj prirediti podobno srečanje!

O povratnem obisku litostrojkega pihalnega orkestra v Proseku pri Trstu v nedeljo 19. junija 1983, pa v prihodnji številki.

V. T.

## Družbenopolitično izobraževanje

Ko bomo obravnavali tematiko, ki jo narekuje naslov, bomo seveda odmislili poklicno izobraževanje, temveč se bomo ustavili pri tistih oblikah izobraževanja, ki človeku dajejo znanje, da lahko aktivneje deluje kot član družbenopolitičnih organizacij, kot samoupravljalce. Zavedati pa se moramo, da spoznanja, do katerih bomo prišli, ne bodo edina resnična, dokončna. Med vrsticami bo ostalo dovolj maneverskega prostora, da si bo vsak lahko dopolnil sliko s svojimi izkušnjami in spoznanji ter hkrati vnesel tista družbena spoznanja, ki jih tukaj ne bomo dovolj upoštevali.

Govorimo o družbenopolitičnem izobraževanju, ob tem pa velikokrat ne vemo, kdo naj se izobražuje. Največkrat se zadovoljimo tako, da to povežemo z družbenopolitičnimi organizacijami, navadno z Zvezo komunistov, pozabljamo pa, da smo vsi člani Zveze sindikatov (razen redkih, res redkih izjem!).

Cilj družbenopolitičnega izobraževanja je dati človeku tista znanja, s katerimi bo lažje razvijal lastna spoznanja, ki bodo hkrati v skladu z družbenimi interesi. Poleg tega naj človeka pripravi, da bo to znanje uporabil v praktični akciji, ko se bo boril za uresničevanje sklepov in dogovorov.

Ob vseh ostalih vprašanjih tudi tokrat ne smemo zanemariti dejstva, da govorimo o odraslih, izoblikovanih ljudeh, ki bi se morali, če naj se subjektivno čutijo samoupravljalce, več in bolj samoizobraževali. Ker si tega največkrat ne znamo pravilno (ali pa sploh) samoorganizirati, so še potrebne organizirane oblike družbenopolitičnega izobraževanja.

Pri vsakem izobraževanju moramo upoštevati interes, sposobnosti in motiviranost posameznika. Najpametneje je, če posameznikom skušamo omogočiti takšno izobraževanje, da v največji možni meri uresničijo svoje interese, ki so izraz aktivnosti v kolektivu ali družbenopolitični organizaciji. Zelo narobe ravnamo takrat, ko posameznikov interes skušamo z različnimi obljubami preoblikovati tako, da postane umeten, da ni več pristen. Povsem napačno je tudi misliti, da lahko z moralno prisilo pripravimo nekoga do tega, da bo trajno deloval v skladu z družbenimi interesi in se samoizobraževal, kajti pogosto se bo znašel v položaju, ko ne bo vedel, kam naprej.

Pomembno mesto v tej tematiki zavzemajo različne prdštave o pričakovanih rezultatih izobraževanja. Te obstajajo tako pri izvajalcih izobraževanja, izobraževancih, kot družbenih okoljih, ki oboje delegirajo v izobraževalni proces. Do tega pride zato, ker se v izobraževalni proces vključujejo posamezniki z različnimi poklici in usmeritvami, vsakdo pa se v svojem življenjskem delovnem okolju srečuje z bolj ali manj specifičnimi problemi. Ko se sreča z oddaljenimi problemi, pa ne more dovolj upoštevati vseh odločilnih dejavnikov, ker jih enostavno ne pozna. Če skuša različne probleme reševati po istem obrazcu, lahko pride do prave polumije. To pa pomeni, da litostroj-ski delavec lahko uspešno rešuje gospodarske probleme Litostroja, težje pa rešuje probleme nacionalizma, če se z njimi ne srečuje, oziroma je kljub dobrim informacijam toliko oddaljen, da nima jasne predstave o celoti problema.

Naslednja težava so pojavi, ko izvajalec izobraževanja problem predstavlja na določen način, izobraženec pa ga razume drugače. Zdi se, da je jedro nesporazuma v dejstvu, da vsi ljudje ne obvladamo metode abstrakcije do iste mere. Ta metoda pa je v družbenopolitičnem izobraževanju in delu nujna, saj se veliko srečujemo prav z abstraktnimi pojmi, ki jih je pogosto nemogoče predstaviti na preprost — konkreten način.

Poleg tega si moramo priznati, da imajo vodstva in članstvo družbenopolitičnih organizacij večkrat napačna pojmovanja, ko gre za pričakovanja. V nekaterih primerih (res samo nekaterih, ne pa vseh) gre za to, da komaj čakamo, da se izobraževalni proces konča. Takoj nato skušamo izobraževancu naložiti »vagon« funkcij, ostali pa se umaknemo in čakamo. Kaj? Čudežev?

Ob tem se vprašamo (ter si odgovorimo kolikor moremo objektivno), ali se danes ljudje res »tepejo« za funkcije? Ne, ljudje se jih otepajo; celo komunisti bi hoteli biti anonimni, ilegali . . .

Seveda bi lahko porabili mnogo prostora in besed, da bi si povedali vse o motivih in rezultatih tega vprašanja. Lahko pa brez analize trdimo, da je na splošno motivacija za družbenopolitično izobraževanje zelo nizka, pri čemer nismo daleč od resnice. Zavedati se moramo, da danes upoštevamo tisto resnico, ki je. Jutri, če bo nova, bomo pa novo. Veliko ne moremo zgrešiti, če rečemo, da je motivacija nizka zato, ker doseženi stopnji družbenopolitične izobrazbe ne sledi ustrezna materialna nagrada. Potrošniška miselnost pa je v veliki meri prisotna tudi v našem prostoru: visok družbeni ugled ima človek, ki ima čimveč materialnih dobrin, nizkega pa družbenopolitični delavec — aktivist, ki se trudi popoldan za popoldnevom, da bi zadovoljivo rešil čimveč družbenih problemov. Vsi vemo, da takšno delo pomeni odrekanje se precejšnjemu delu prostega časa, za kar pa nismo vsi pripravljeni, zato mislimo, da je družbenopolitično znanje in delo odveč. Toda, ali je pravilno, da se prostemu času odreka le eni, da bi rešili probleme, ki se tičejo vseh? Potem pa še godrnjamo, ker ni vse tako, kot želimo, nič pa ne storimo, da bi bilo! Če hočemo postati kreatorji lastnega dela in življenja, ne pa le večni nezadovoljenci, se moramo potruditi, da bomo imeli znanje, s katerim bomo lahko vplivali na rešitve in odločitve. To pa lahko dosežemo le, če imamo dovolj kvalitetnega znanja.

● ● ●

Marsikdo se v vsem tem ne bo strinjal z mano. Toda mar bi bili vsi problemi rešeni, če bi bilo dovolj, da se le strinjamo? Kdo pa pravi, da smo dobri samoupravljalci, če se z našim sistemom načelno strinjamo, delamo pa še naprej po svoje!? Seveda je dobro, če se zavedamo, kako je tudi znanost vedno le relativna (nikoli ni in ne more biti absolutna), zato je tudi moje razmišljanje, ki nima z znanostjo nič skupnega, kot vsako drugo subjektivno obarvano. In ko nam bo to odvzeto, bomo le še roboti, ne pa ljudje, ki ljubimo, sovražimo, se bojimo drug drugega, smo radovedni, voljni, zainteresirani . . .

Gorjan

### OBVESTILO

Obveščamo vas, da smo zaradi omejenih finančnih sredstev za rekreativno kegljanje in zaradi povišanje najemnine za kegljišča Športnega društva ILIRIJE prisiljeni odpovedati termina ob ponedeljkih od 13.00 do 15.00 ure (IC) in ob petkih od 19.00 do 22.00 ure tako, da je naš termin kegljanja na ILIRIJI od 1. julija 1983 samo ob ponedeljkih od 15.00 do 19.00 ure.

Prosimo, da sprejmete to spremembo z razumevanjem in se poslužujete v bodoče omenjenega termina.

Kegljaška sekcija Litostroj



# Litostrojski godbeniki v Proseku pri Trstu

V soboto in nedeljo, 18. in 19. junija 1983 je Godbeno društvo iz Proseka pri Trstu priredilo 2. prijateljsko srečanje pihalnih godb in pobratenih pevskih zborov.

Vabilu na sodelovanje s tem društvom, s katerim nas veže že dolgoletno sodelovanje in prijateljstvo smo se seveda z veseljem odzvali in tako smo se v nedeljo zgodaj zjutraj odpeljali proti Italiji. Brez kakršnih koli zapletov na popolnoma praznem mejnem prehodu smo prišli v Prosek, kjer so nas že prisrčno dočakali naši gostje. Po kratkem postanku in zakuski pa smo se z avtobusoma od-

peljali proti Gonarsu, kjer je bilo med drugo svetovno vojno zloglasno koncentracijsko taborišče. Danes ni o njem več niti sledu, le na pokopališču stoji veličasten spomenik žrtvam. Ob zvokih žalne koračnice smo v imenu Litostroja položili venec k spomeniku in se poklonili spominu žrtev.

V soboto so na prireditvenem prostoru v Proseku nastopili proseška pihalna godba s samostojnim

koncertom in pevski zbori »Vasilj Mirk« Prosek-Kontovel, »Bratje Milavec« iz Brežic, »Zarja« iz Železne Kaple na avstrijskem Koroškem in pevski zbor iz Stražišča pri Kranju. Sledila je zabava s plesom, igral je ansambel Lords.

V nedeljo, 19. junija 1983 pa smo bili pri naših zamejskih prijateljih tudi mi. Ob 17. uri se je začel slavnostni mimohod po ulicah Proseka v katerem so sodelovali trije pihalni orkestri in ansambel ljubljanskih mažoret. Množice ljudi na pločnikih in oknih in v koloni za nami so nam dale vedeti, da so resnično zadovoljne ob takšnem kulturnem dogodku, pravi paši za oči in ušesa.

Ko se je spreved nato ustavil na odprtem prireditvenem prostoru, je sledil bogat kulturni program, v katerem je nastopala godba »La prime Lús — 1812« — filharmonično društvo Bertiole iz Vidma (Udin), sindikalni pihalni orkester Litostroj, poslušalce pa je najbolj navdušil nastop ljubljanskih mažoret v rdeče zelenih oblačilih, ki so ob spremljavi litostrojskega orkestra odplesale nekaj plesov, solistka ansambla pa je izvedla tudi samostojno točko.

Po dolgem a prijetnem programu so se ljudje zavrteli ob zvokih ansambla »Veseli Šentvidčani« iz Ljubljane, manjkalo ni niti jedače niti pijače, predvsem pa dobre volje, saj so se množice začele počasi razhajati pozno v noč.

V. T.



## Novice iz namiznega tenisa

Spomladanski del sezone 1983 smo končali s prvenstvom Litostroja v ekipni in posamični konkurenci. Udeležba je bila letos precej skromna, saj je nastopilo le 10 ekip iz 6 tozdov. Očitno je, da je pozen rok odgnal od zelenih miz precej tekmovalcev k drugim športom, ki potekajo v naravi.

Pri ekipah, le-te so igrale na izpadanje, je bila najboljša ekipa ICL, za katero sta igrala Nišavič in Smrekar. Vse svoje nasprotnike sta prepričljivo premagala s 3:0. Pri posameznikih o se v zaključni del tekmovanja uvrstili štirje tekmovalci, kjer so se v zanimivih borbah pomerili vsak z

vsakim za uvrstitev od 1. do 4. mesta. Zmagal je Nišavič ICL brez izgubljenih igr, pred svojim ekipnim kolegom Smrekarjem. Nič manj zanimive borbe so bile tudi za uvrstitev od 5. do 8. mesta, kjer je s svojo hrabro igro presenetil Gladek iz PUM in osvojil 5. mesto.

### Rezultati:

ekipno tekmovanje:  
ICL: IRRP II — 3:0  
IRRP I: PUM — 3:0  
končna uvrstitev:  
1. mesto ICL  
2. mesto IRRP II  
3. mesto IRRP I  
4. mesto PUM

— Sredi aprila se je naša moška ekipa udeležila najbolj množičnega tekmovanja v namiznem tenisu pri nas za Kajuhov memorial. Na njem je nastopilo kar 276 ekip z okoli 400 tekmovalci v različnih kakovostnih konkurencah. Naša ekipa je v konkurenci rekreativnih igralcev zasedla odlično 3. mesto, pri posameznikih pa je bil Petronijević celo drugi, izgubil je šele v finalu po veliki borbi proti Mikelnu z 2:1.

— Od 13. do 15. maja smo se udeležili v Zagrebu tradicionalnega turnirja »Bratstvo in enotnost«. Namen tega tekmovanja, na katerem so nastopili igralci delovnih organizacij iz cele Jugoslavije, ni le v športnih dosežkih, pač pa je njegov glavni namen tkanje vezi med ljudmi iz cele domovine. To se zlasti manifestira na družabnem večeru, ki ga ob vsaki taki priliki, poleg tekmovalnega dela organizira prireditelj.

Na tem tekmovanju, kjer je nastopilo skoraj 70 ekip, smo v svoji predtekmovalni skupini zasedli 1. mesto, v končni uvrstitvi pa smo bili deveti. Med posamezniki je naš igralec Petronijević delil 5. do 8. mesto v konkurenci 200 nastopajočih tekmovalcev.

— Pomemben uspeh v spomladanskem delu je dosegla naša prva moška ekipa, ki je tekmovala v II. ljubljanski rekreativni ligi, kjer je zasedla 1. mesto brez izgubljene tekme in se ponovno uvrstila v I. ligo. Za zmagovalno ekipo so igrali: Pahor, Petronijević, Pongračič in Gladek.

Manj uspeha je imala naša druga ekipa, ki je v III. rekreativni ligi zasedla 5. mesto.

— Ob koncu sezone naj sporočimo vsem, ki se ob ponedeljskih udeležujejo rekreativnega igranja, da z 31. junijem prenehamo z igranjem in ponovno pričnemo 1. septembra.

R. Š.

## Aerobika

»Ni novo, je drugačno, ni moreče, je veselo, je prijetno ob glasbi, daje lahkotnost in voljo, vrača mladostni videz, je za vsakogar, ki ga ne mučijo bolezni, je za tiste, ki so ugotovili — tako ne gre več naprej, zasedli smo se. Nikoli ne tečem, če lahko hodim, nikoli ne hodim, če lahko sedim, nikoli ne sedim, če lahko ležim.« Tako je nekdo na kratko dejal o filozofiji človeka, obkroženega z vsemi pridobitvami moderne dobe, ki ga pa med drugim mučijo tudi bolezni, ki jih sicer v zdravniških kartotekah ne vodijo. To so utrujenost, odvečni kilogrami itd. Take in podobne težave pa se lahko odpravijo z razgibalnimi vajami, ki jim rečemo **aerobika**.

da vaje sicer niso njena pogruntavščina, toda do potankosti jih je skupaj z nekaterimi strokovnjaki preizkusila. Ugotovili so, da so se kaj hitro znebili odvečnih maščobnih blazin, okrepili mišice in se vedno bolj počutili, tako fizično, kot psihično.

Aerobne vaje so skrbno sestavljene, sledijo si v takem zaporedju, da je telo ves čas enakomerno obremenjeno in ogreto. Lahko delamo samo vaje, ki koristijo le določenemu delu telesa, zato je priporočljivo, da se izvaja celotni program. Če hočemo, da se pokažejo uspehi, moramo razgibavati celotno telo vsaj 20 do 40 minut. Vaditi moramo intenzivno in brez ustavljanja.



Poiščite mi katero, ki ne hodi na aerobiko, da mi bo pretipkala tale dopis.

Le redki so tisti, ki še niso slišali za aerobiko ali videli preko televizijskih zaslonov prijetna dekleta, ki v ritmu glasbe izvajajo različne razgibalne vaje. Aerobika, roko na srce, je morda res muha enodnevnica, pa vendar ni to muha, ki bi se jo radi čimprej znebili. Nasprotno! V njeni družbi se prijetno počutimo. Ob telovadnih vajah, ki razgibajo celotno telo, krepijo mišice, srce, pljuča in ožilje, je namreč prijetna glasba, ki nas s svojim ritmom potegne za sabo.

Le redki so, ki niso slišali za Jane Fonda, filmsko igralko, ki je svet »zastropila« z aerobnimi vajami. Pravi,

Za aerobiko so se navdušile tudi Litostrojčanke. Komisija za šport in rekreacijo je poskrbela za prostor vadbe in za voditeljico. Referenti za šport in rekreacijo so o tem obvestili svoje sodelavke, ki so z veseljem sprejele možnost rekreacije. Menimo, da je tovrstno odločitev komisije potrebno pohvaliti, kajti v Litostroju, ni v navadi, da se organizira rekreacija le za ženske. K aerobiki hodijo dekleta in žene dvakrat tedensko do konca meseca junija. Komisija za šport je sprejela stališče, da bomo tečaj aerobnih vaj nadaljevali tudi v jeseni, če bo za to seveda zanimanje.

S. Mrkun

## Taborniki zbor — po Titovi poti

Listina o ohranjanju, razvijanju in prenašanju revolucionarnih tradicij narodnoosvobodilne vojne, ki so jo taborniki podpisali z organizacijo Zveze združenj borcev Slovenije, trajno postavlja pred njih odgovornost in obveze v programskem delu organizacije.

Revolucionarne vrednote, ki jih je čas revolucije izpostavil, jim že v dosedanjem delu niso bile tuje. Vpete so v delo in program taborniške organizacije in pomenijo osnovno spodbudo njihove prihodnje aktivnosti.

Vzgoja mladih ljudi v pošteno domoljubne in delovne člane naše družbe je temeljni cilj taborniškega delovanja.

Na predvečer dneva mladosti, to je 24. maja, so taborniki v vsej Jugoslaviji skupno izvedli akcijo TABORNIKI ZBOR — PO TITOVU POTI. To je sicer ena izmed mnogih akcij, ki so jih izvedli v letošnjem programu, vendar ni običajna. To je akcija, ki jo posvečajo človeku, marksistu in humanistu, vizionarju, ki je uspel združiti naše narode in narodnosti, ki je stal vse življenje na čelu boja za mir in enakopravnost, za boljše življenje, za naš boljši vsakdan.

TITO je bil človek, ki je poosebljal vsečloveške vrednote, ki so porok miroljubnega sožitja med ljudmi in narodi, ki so porok srečne prihodnosti, vrednote, za katere se je vredno boriti.

Šišenski taborniki so se odločili za izvedbo vedno zanimive akcije ilegalcev, ki je tudi tokrat s svojo privlačnostjo in raznovrstnostjo nalog pritegnila množico članov taborniških odredov Zlatorog, Dobra volja, Rožnik in Beli bober. Po dveurnem iskanju in odkrivanju ilegalcev na določenih področjih so se vsi udeleženci zbrali pod staro skakalnico ob Vodnikovih cestah in se ob tabornem ognju seznanili z zgodovino in cilji akcije, o čemer je spregovoril predsednik IO ZTO Ljubljana-Siška Ivo Vidic. Po analizi rezultatov so bili najuspešnejši člani litostrojskega odreda »Zlatorog«.

Z. Bendelja

## Obisk v vojašnici Boris Kidrič

Na željo vojašnice Boris Kidrič iz Šentvida je delegacija Litostroja v sestavi Pavle Stupnikar — predsednik KOOS, Jure Vulkan — predsednik DS DO in Marjana Djulinac — sekretarka konference ZSM 21. junija obiskala vojašnico in predstavila našo delovno organizacijo. V kinodvorani se je zbralo približno 110 vojakov, kateri so z zanimanjem poslušali tovariša Stupnikarja, ki je predstavil Litostroj in vse njegove tozde in delovni skupnosti ter razložil njihovo dejavnost. O samoupravljanju ter stabilizacijskih ukrepih je spregovoril tovariš Vulkan. Povedal je, da smo v Litostroju storili veliko in v okviru teh stabilizacijskih ukrepov izdelali analize. Ugotovili smo, da nekaterih elementov ni nujno potrebno uvoziti, da je treba čimboljše izkoristiti delovni čas (predčasnij odhodi, zamujanje), dobiti čimboljše naročila, doseči čisti dohodek. Kako se mladina Litostroja sooča z vsemi temi ukrepi in sploh o delovanju mladincev Litostroja pa je spregovorila tovarišica Djulinac. Povedala je, da mladina budno spremlja vse ukrepe in dejanja glede nastalega gospodarskega položaja v državi in poskuša s svojimi predlogi, stališči, predvsem pa z

dejanji pomagati k njegovemu izboljšanju.

Obrazložila je tudi sodelovanje z drugimi DPO in pa tudi, da je litostrojska mladina najbolj aktivna v občini Šiška. Morali pa bi ustanoviti še aktiv mladih komunistov, ki je nekdaj zelo dobro deloval.

Po kratkem predavanju se je razvil pogovor. Veliko vojakov je zanimalo, s katerimi delovnimi organizacijami sodeluje Litostroj in kakšne so investicije pri nas? Najbolj pa je vse zanimalo zaposlovanje, kakšna je kadrovska politika in struktura po izobrazbi, kako mi rešujemo problem nezaposlenosti. Spraševali so nas tudi o štipendiranju ter kakšne možnosti dajemo delavcem, ki so na terenu, na primer v Iraku.

Pogovor bi tekkel še naprej, saj je bila med vojniki večina takih, ki so kvalificirani ali pa so se šolali za livarje, strugarje, strojne tehnike in podobno, vendar čas, ki nam je bil odmerjen, je hitro potekel. Vsi so bili izredno zadovoljni z našim predavanjem, kar so potrdili predvsem s postavljenimi vprašanji. Poslovili smo se z željo, da se kmalu srečamo na podobnem predavanju.

M. Djulinac



## Filatelisti v Litostroju

V naši delovni organizaciji je veliko zbiralec znamk, ki niso organizirani v društvih. Zato nas sindikalna konferenca v okviru kulturne dejavnosti vabi k organiziranemu delu z ustanovitvijo sekcije »LITOSTROJ«, ki bi delovala v okviru filatelističnega društva »27. april« Ljubljana.

Člani filatelističnega društva »27. april« nam bodo kot mentorji in sodelavci pomagali pri vseh aktivnostih v okviru sekcije (predavanja, filatelistične informacije, pomoč pri aboniranju na naše znamke in nabavi tujih znamk, strokovna literatura, razstave itd.).

I. Garaj

Zelo lepa tematika jugoslovanskih znamk so zbirke, posvečene tovarišu Titu. Priljubljenost tega tudi daleč prek naših meja, saj so bile zbirke na to tematiko velikokrat deležne izredne pozornosti na mednarodnih razstavah.



Ovojnice z originalnim podpisom predsednika republike tovariša Tita (Iz zbirke I. Jakiča)

## Na obisku v Reik Kolubara

IO OOS DS PFSR je v dneh od 17. do 19. junija organiziral izlet v Beograd, Lazarevac in Arandelovac.

Zbrali smo se ob 21.30 pred staro lokomotivo na ljubljanski železniški postaji. Pred odhodom vlaka smo imeli že na začetku trim, ko smo dvakrat tekli po topnicah gor in dol s petega na četrti peron, da smo dobili prava vagona. Zadnji hip smo se povzpeli v vagone in vlak je odpeljal. Peterica naših je bila nestrpna in je odšla pred odhodom še na »špricar« — pa je ostala na postaji in gledala za odhajajočim vladom. Fantje so sedli v osebni avtomobil in se odpeljali do Zagreba, kjer so nas dohiteli. V spalniku je odmevala pesem vse do treh zjutraj.

V Beograd smo prispeli ob 6.30 in zajtrkovali v hotelu »Slavija«. Po zajtrku nas je avtobus s predstavniki REIK »Kolubara«, ki so nas pritrčali do čakali na železniški postaji, odpeljal na Avalo. Avala je bila v popolni megli, da smo težko našli spomenik neznanemu junaku. Z Avale smo se odpeljali na Dedinje, kjer smo si ogledali Hišo cvetja — zadnji dom

našega maršala Tita in muzej 25. maja.

Po ogledu smo se odpeljali proti Lazarevcu. Med vožnjo nas je Boban opozarjal na znamenitosti ob poti. V Lazarevcu smo si ogledali dom kulture, poimenovan po tekstilni delavki in revolucionarki Spaseniji-Cani Babović, ki je bila tu rojena leta 1907. 1920. leta je bila sprejeta v SKOJ in je bila ena izmed organizatorjev vstaje v Srbiji. Sama je položila temeljni kamen za izgradnjo tega doma, v katerem imajo sedaj prostore salon, likovna galerija in radio klub, v njem je dvorana s 566 sedeži za kino predstave in vaje KUD »Rudar« REIK, Kolubara.

Po ogledu kulturnega doma smo si ogledali muzej »Kosturnica« v bližnji cerkvi. V tem prostoru smo videli slike in makete največje kolubarske bitke iz leta 1914, ki je trajala 30 dni. V tej, eni največjih bitk prve svetovne vojne je bilo udeleženo 120.000 srbskih vojakov in 160.000 avstroogrskih. Fronta se je odvijala v 150 kilometrskem pasu okrog Kolubare. V tej bitki je sodeloval in tudi padel Dimi-

## Tito v filateliji

Jugoslovanska filatelistična literatura nam omogoča prikaz bogate zgodovine jugoslovanskih narodov in narodnosti, boj ljudskih množic proti narodnemu zatiranju in socialnemu izkoriščanju ter za boljše in srečnejše življenje delovnih ljudi. Prikažemo lahko mejnike v zgodovini naše Partije in družbene spremembe epohalnega pomena, ki so se zgodile zaradi njene revolucionarne akcije.

S številnimi ovojnicami v počastitev jubilejev tovariša Tita lahko predstavimo življenje in delo velikega državnika, revolucionarja in socialističnega misleca, njegove napore pri oblikovanju revolucionarne partije, vizionarsko predvidevanje neizogibnosti skorajšnjega revolucionarnega razpleta, organiziranje oboroženega boja proti okupatorju, velik prispevek v boju za demokratizacijo in obrambo neodvisnosti, za osvoboditev domovine in revolucionarno družbeno preobrazbo.

Prikažemo lahko prizadevanje tovariša Tita in naše partije pri graditvi nove socialistične države, novih družbenih odnosov na temeljih socialističnega samoupravljanja, pri uveljavljanju specifičnih stališč v boju za mir, enakopravno sodelovanje ter nove politične in ekonomske odnose v svetu, ki so se močno izrazila v politiki neuvrčenosti.

## Fotografi, ljubitelji narave!

Ne pozabite na nagradni razpis za najboljšo fotografijo na temo: »PLANINSTVO, NARAVA IN KULTURNA DEDIŠČINA«, ki je bil objavljen v junjski številki Litostroja!

trije Tucović. V bitki so 3. 12. 1914 našli njegov dnevnik in po njem so v večji meri povzeti podatki o tem muzeju.

V bitki je padlo 50.000 vojakov, od tega 30.000 sovražnikovih, ujetih je bilo 42.215 vojakov in 323 oficirjev, zaplenjenih 43 vojnih zastav (kasneje med 2. svetovno vojno so jih odnesli), 142 topov, 71 mitraljezov, 2 letali, 5 avtomobilov, 60.000 pušk, 3.600 zapreženih voz z vojnim materialom. Iz Lazarevca smo se odpeljali v Vreoca, kjer smo si ogledali REIK Kolubara — površinski kop premoga. Predsednik konference, sekretar ZK in inženir v tamkajšnjem rudniku so nam razložili potek eksploatacije in nadaljnji razvoj rudnika. Ob slabih vremenskih razmerah ni površinski izkop premoga tako enostaven, kot smo si predstavljali. V razgovoru so nam povedali, da s premogom oskrbujejo termoelektrarno »Nikola Tesla« Obrenovac in da je njihov plan vedno dosežen in še presežen, ne glede na letni čas in vreme (delajo približno 8 mesecev pod snegom in dežjem).

Po ogledu rudnika so nas pogostili z obilnim kosilom, nato pa smo se zadovoljni odpeljali proti Arandelovcu, kjer smo se namestili v hotelu »Izvor«. V hotelu nas je pričakal naš nekdanji sodelavec tovariš Trifunović. Po namestitvi in osvežitvi smo odšli v salon, kjer so nam servirali večerjo ob svečah in starogradskih pesmih. Po večerji so nekateri nadaljevali v disco klub, ostali pa smo se odpravili k počitku.

Drugo jutro smo se odpeljali proti Topoli. Ogledali smo si mavzolej in cerkev na Oplencu, kjer je pokopana vsa rodbina Karađorđević. Omenjena cerkev je druga po vrednosti in kvadraturi mozaika v svetu. Mozaik je bil izdelan po projektih raznih cerkev širom po Srbiji in prinešen v to cerkev v delih ter montiran, delo je bilo v dveh letih zaključeno. Blizu cerkve in mavzoleja je tudi Karađorđevićev letni dvorec, spremenjen v galerijo slik.

Iz Topole smo se vrnil v Arandelovac, kjer smo imeli v lovski restavraciji lovsko kosilo ob prijetni glasbi. Nekateri so se tako razživeli, da smo jih z velikim naporom pripra-

## Jezikovni ostružki

V besedilih (manj v govoru) velikokrat vidim napisano tako besedno zvezo:

- V mesecu maju smo izdelali velik žerjav.
- V avgustu mesecu bomo šli na dopust.
- Konec meseca decembra bo koncert.

Le zakaj je potrebno posebej poudarjati, da je maj, avgust, december mesec, saj to vendar vemo vsi! Kako smešno bi se nam zdelo, če bi govorili tudi:

- V dan ponedeljek grem na izlet.
- Ob dnevih sobotah smo doma.
- V sadju jabolku je veliko vitaminov.

Pri tem ne smemo posnemati pravilne rabe kot v primeru: Bral sem v časopisu Delo. Tu gre za lastno ime, poimenovanje časopisa, ki ga tudi pišemo z veliko začetno črko.

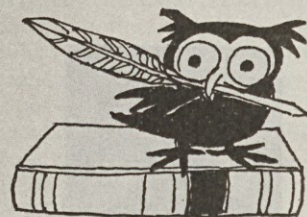
Obravnavana napaka ni prava jezikovna napaka, ampak samo slogovna ali stilistična — priznajmo, da se veliko lepše sliši:

- V maju gremo na izlet.

Vesna Tomc

NOVO PRI DZS NOVO PRI DZS NOVO PRI DZS NOVO

## Novo pri DZS



Ivan Potrč: IZBRANO DELO I-VI (Kočarji, Navzkrižja, Grudje, Krefli, Koraki, Besede)

Za Ivana Potrča velja, da je ostal vseskozi med tistimi pisatelji, ki so znali prisluhniti preprostu človeku, predvsem kmetu. To še zlasti potrjujeta roman Na kmetih in dramska trilogija o Kreflih, dva temeljna kamna njegovega celotnega dela. To delo je v naši izdaji prvič predstavljeno v zaokroženi celoti. V njej je tudi še vrsta neobjavljenih besedil. Bralec bo v šestih knjigah spoznal Potrča kot pripovednika, dramatika, pesnika, mladinskega pisatelja, publicista in polemika.

6 knjig, pl. kompl. 2.900.— din.

LABIRINT — Zbirka najboljših detektivskih in vohunskih romanov John le Carré: VOHUN

Raymond Chandler: NIKOLI VEČ NASVIDENJE

Erle Stanley Gardner: KRIVOPRISEŽNA PAPIGA

Josephine Tey: GOSPODIČNA PYM

Zbirka je zasnovana na prepričanju, da je mogoče tudi med detektivskimi in vohunskimi romani najti dela, ki po umetniški poglobljenosti sodijo med najugodnejša mesta na knjižni polici. Torej zavrača ustaljeno ločevanje kvalitetne, elitne literature od popularnega, a zgolj zabavnega čtiva, in teži k združitvi obojega po načelu: kvalitetno in privlačno!

4 knjige, pl. 1.600.— din.

Gino Pugnetti: VSE O PSIH

Ljubitelji psov bodo v knjigi našli vse o svojih štirinožnih ljubljencih — o izvoru psa, njegovih značilnostih, razmnoževanju, vzgoji in hranjenju. V bogato barvno ilustriranem priročniku je izčrpno opisanih 324 pasem z vega sveta.

Knjige VSE O PSIH vam bo — glede na vaše možnosti in želje — pomagala tudi pri izbiri psa.

Knjiga je tudi sestavni del literature, ki jo morajo preštudirati kandidati za kinološke sodnike.

400 str., 404 barv. fot., pl. 1.200.— din.

SLOVENIJA

To je album izbranih posnetkov, ki prikazujejo najlepše kraje in koticke Slovenije, njene ljudi in način življenja. Fotografije, ki jih je uredil Joco Žnidaršič, spremljajo pojasnila in izčrpen pregled zgodovine, ki ga je napisal Zvone Kržišnik.

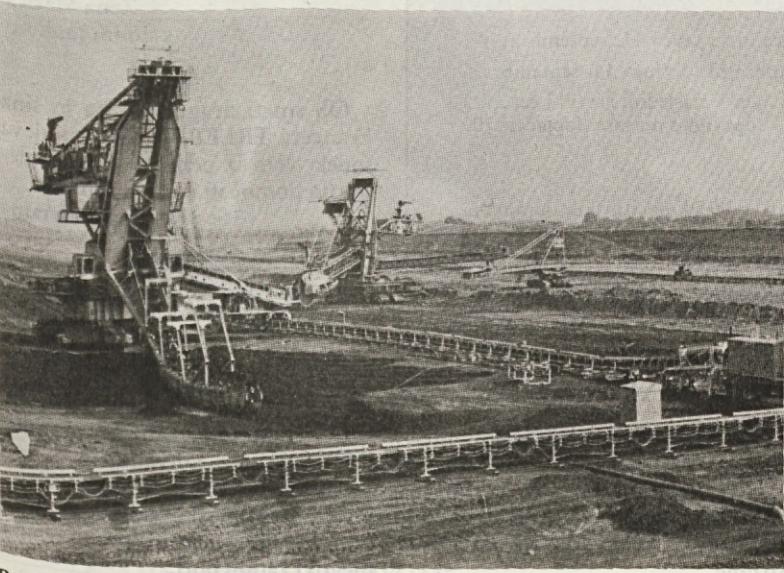
224 str. velikega formata (152 str. v barvah), pl. 1.800.— din.

Prednaročniška cena za SLOVENIJO je 1.300.— din, prednaročilo pa velja do 1. 7. 1983.

TIK PRED IZIDOM:

Voranc X. — publicistika

DRŽAVNA ZALOŽBA SLOVENIJE



Površinski kop v REIK Kolubara

vili na odhod. Posledica njihovega ravnanja je bila, da je moral šofer avtobusa z vso svojo spretnostjo in hitrostjo voziti proti železniški postaji Beograd, kjer smo imeli rezervirane karte za vlak z odhodom ob 15. uri in 5 minut.

Na postajo smo pridrveli ob 14.55 in tekli na četrti peron. Vlak je nato takoj odpeljal proti Ljubljani, kamor

smo prispeli nekaj čez deseto zvečer.

Polni vtisov in veseli ob vrnitvi smo pohiteli domov. Tako lep izlet smo lahko organizirali ob svojem lastnem prispevku, pomoči našega sindikata in še večji pomoči, ki nam jo je nudila REIK »KOLUBARA«, kateremu se zato najlepše zahvaljujemo.

C. Masnikosa



## Odšli so v pokoj



Iz doma učencev naše šole oz. izobraževalnega centra odhajajo v pokoj kar trije dolgoletni sodelavci. Predstojnik doma Alojz ŠUŠTERŠIČ je vodil dom 21 let. Oskar STICH je 33 let vzgajal učence skoraj vseh generacij, Pavla BOLČIČEVA pa je kot vodja kuhinje prav tako 33 let svoje celotne delovne dobe skrbela za zdravo prehrano učencev v domu.

Delavci izobraževalnega centra se jim zahvaljujemo za dolgoletno uspešno delo in jim želimo zdravja in veliko osebnega zadovoljstva.



V juniju je odšla v pokoj Anica SELAN. Zaposlena je bila v DS PFSR kot knjigovodja v saldakontih kupcev. V Litostroj je prišla leta 1974 in se zaposlila v fakturnem oddelku. Zaradi svoje vestnosti je bila nato premeščena na delo knjigovodje v saldakontih. Sodelavke in sodelavci smo jo spoštovali, saj je zelo natančno opravljala svoje delo. Želimo veliko življenjske sreče, predvsem pa zdravja, njej in njeni družini, ter da bi nas še veliko let obiskovala.

Konec junija smo se poslovili od »večnega mladeniča« Jožeta Kušarja, ki je polnih 36 let deloval med nami.

Že od vsega začetka Litostroja je zelo uspešno delal na različnih vodilnih mestih. Srečamo ga kot vodjo priprave dela, nato pomočnika direktorja proizvodnje in po reorganizaciji podjetja leta 1960 kot vodjo proizvodne enote strojev in naprav.

Kot vodja je dosegel optimalno ekonomsko uspešnost poslovanja enote, ki je bila zgled ostalim v podjetju.

Zadnja leta se je moral kot direktor POAE srečevati z mnogimi težavami, ki jih je s svojo izkušnostjo odpravljajal na najbolj racionalen način.

Poleg svojega dela je bil angažiran na različnih samoupravnih in drugih družbenopolitičnih področjih v delovni organizaciji in izven nje. Kdo ga od občanov krajevnih skupnosti Litostroj ne pozna kot vedno aktivnega funkcionarja, ki že celo vrsto let deluje na različnih področjih njenega dela.

Seveda je zaradi aktivnega in izredno konstruktivnega dela prejel vrsto odlikovanj in drugih različnih priznanj v delovni organizaciji in izven nje.

Zaradi svojega tovariškega odnosa do podrejenih in ostalih je bil zelo priljubljen. Vedno je bil pripravljen pomagati vsakomur, ki ga je prosil za pomoč.

Ko odhaja od nas čil in zdrav in še vedno poln življenjske svežine, mu sodelavci želimo ob odhodu še vrsto let zdravja in sreče ter pogostih srečanj, kjer se bomo skupno spominjali lepih, včasih pa tudi težkih trenutkov, ko je bil še med nami.

Sodelavci

Prehitro so minila leta, katera sem prebil ob zanimivem in odgovornem tehnološkem delu v DO Litostroj. V pokoj sem odšel z zavestjo, da sem kolektiv dal tisto, kar je od mene pričakoval.

Prisrčno se zahvaljujem direktorju tozda IRRP dipl. ing. PRODANU za lepe poslovilne besede in darila. Prav tako se iskreno zahvaljujem vodji biroja IRRP - TRI dipl. ing. HOČEVARJU in vsem sodelavcem za poslovilne besede in darila, ki mi bodo v trajen spomin. Zahvala velja tudi vsem bivšim sodelavcem tehnološkega biroja in vodstva TOZD PZO in TOZD OBD za darila ter poslovilne besede. Uspehe, ki sem jih dosegel v DO so tudi del truda in prizadevanja bivših sodelavcev, mojstrov in proizvodnji PZO, varilcev in monterjev.

Zahvaljujem se jim z željo, da bi dosegli čimboljše uspehe pri nadaljnjem delu in razvoju DO.

Vinko Kabaj

## Zdravo, vojaki!

Smo v mesecu juliju — kar pomeni, da je minilo nekaj časa, odkar smo se zadnjič oglasili pod rubriko »Zdravo vojaki«. V tem času, ko je pričelo sonce neizprosno greti, smo prejeli zelo malo pism in razglednic s pozdravi in željami vas, vojakov. V tem času je zapustilo delovno organizacijo precejšnje število vaših prijateljev, ki so zamenjali civilno obleko z vojaško.

Iz pozdravov je razvidno, da s prejemanjem časopisov ni več težav, saj na tem področju ni več toliko kritik in pritožb. Ta problem pa ste rešili sami, saj v zadnjem času redno javljate spremembe vaših naslovov. Iz pism je nadalje razvidno, da vas vedno zanimajo naslednja vprašanja: kdaj boste prejeli denarno nagrado, v kolikem času se morate zaposliti po odslužitvi vojaškega roka ter kako je z dopusti. Zato vam zopet že po ustaljeni obliki poudarjamo naslednje: Denarna nagrada v znesku 1.000,00 din pripada vsakemu delavcu, ki je na odslužitvi vojaškega roka. Kdaj bo prejel ta denar, pa vam ne moremo točno odgovoriti. Denar boste prejeli v vojašnico ali pa ko se boste vrnili na delovno mesto. Pogoj pa je seveda, da nam javite naslov.

Delavec, ki je odsoten z dela zaradi odslužitve oziroma doslužitve vojaškega roka, se ima pravico v 30 dneh od dneva, ki je v vojaški knjižici zapisan kot zadnji dan vojaškega roka, vrniti na delo v to temeljno organizacijo združenega dela (TOZD) k svojim prejšnjim delom in nalogam ali drugim delom in nalogam, ki ustrezajo njegovi strokovni izobrazbi in z delom pridobljeni delovni zmognosti. Priporočamo vsem delavcem, ki se vračajo iz JLA, da se čim prej prijavijo oziroma zglaste v kadrovske službi glede dogovora, kdaj boste pričeli delo.

Prav tako ponovno poudarjamo, da morate ob nastopu v službo imeti naslednje dokumente: vojaško knjižico, osebno izkaznico, objavnoprijavni list,

začasno civilno prijavo (tisti, ki prebivajo začasno v Ljubljani). Brez navedenih dokumentov se ne morete zaposliti in s tem povzročate težave ter seveda nezadovoljstvo.

Glede dopustov pa se morate dogovoriti vsak v svojem tozdu še pred odhodom v JLA.

Ponovno pozivamo vse vojakove, da nam pošiljate razne prispevke o doživljanjih, karikature iz vašega življenja. S tem boste popestrili vašo rubriko. Torej, vojaki, pišite nam!

Pozdrave so poslali:

Božidar Horvat iz Sombora, Franci Kovač iz Banjaluke, Miroslav Kramar iz Knina, Edvard Plut iz Svilajna, Dragi Naumov iz Strumice, Mirko Oberdank iz Skopja, Ciril Kunjic iz Smederevske Palanke, Zoran Šundek iz Skopja, Dragan Lukić iz Skopja, Danilo Simončič iz Splita, Dušan Pavlič, Franc Podgoršek, Darko Zanoškar, Andrej Prašnikar iz Postojne, Božo Mikolašević iz Pančeva, Matjaž Dremec iz Surdulice, Rajko Bojović iz G. Milanovca, Jerić iz Knjaževca, Rok Zaplotnik iz Sombora, Bojan Lovrenčić iz Niša, Stjepan Bratinščak iz Pulja, Dušan Škodić iz Prištine, Anton Horvat iz Kranja, Stane Debeljak iz Beograda, Bojan Virant iz Kovina, Andrej Mahkovec iz Karlovca, Marjan Jernejčič iz Prizrena, Zlatko Matjašić iz Banjaluke, Boris Koci iz Prizrena, Mladen Pajtak iz Bileče, Franc Lipovd iz Karlovca, Jože Strajner iz Bršca, Emil Petelin iz Danilovgrada, Franc Turk iz Šabca, Janez Kopač iz Splita, Ramiz Kurtović iz Leskovca, Janez Štrubelj iz Bara.

Vsem vojakom, ki ste nam pisali za 1. maj, se iskreno zahvaljujemo.

Vsem pa pošiljamo prav lepe pozdrave ter jim želimo veliko uspehov v njihovih enotah.

Vinko Štruklec



### OBNOVA INDUSTRIJSKEGA TIRA V LITOSTROJU

Lansko leto smo v okviru investicijskega vzdrževanja obnovili prvi industrijski tir, ki teče v naši tovarni, letos pa je na vrsti drugi. Dela, ki jih opravlja Železniško gospodarsko podjetje Ljubljana, so se začela 1. julija, trajala pa bodo približno mesec in pol. Najprej je bilo potrebno odstraniti dotrajane tračnice in pragove ter izkopati globoko jamo. Zdaj je na vrsti zasipavanje z železniškim kamenjem ter postavitve novih pragov in tračnic. Skupna dolžina proge je okrog 220 m, nova dva tira pa naj bi služila svojemu namenu spet 20 do 30 let. Vrednost investicije oziroma celotne obnove drugega tira je približno 4 milijone dinarjev.

### Izlet upokoencev

Tako kot prejšnja leta, tudi v letošnjem letu organizira naša delovna organizacija za svoje nekdane sodelavce - upokoence tradicionalni izlet. Tako vabimo vse naše nekdane sodelavce, da se prijavijo za izlet. Šli bomo v naš počitniški dom v Fiesi, katerega smo uspeli v letošnjem letu v precejšnji meri izboljšati. Zaradi omejenega števila ležišč bomo šli v dveh izmenah.

Prva izmena: odpotuje 8. septembra in se vrača 11. septembra.

Druga izmena: odpotuje 11. septembra in se vrača 14. septembra.

Podroben načrt potovanja bo objavljen v naslednji številki časopisa Litostroj. Za zakonce - spremljevalce - sopotnike morate doplačati 700 din po osebi.

ROK PRIJAVE je do 20. 8. 1983.

Prijave za izlet sprejema TOZD ZSE, oddelek počitniških domov na tel. (061) 556-021, int. 363 ali 366.

Vabimo vse upokoence, da se čimprej prijavijo!

Na svidenje na srečanju litostrojških upokoencev!

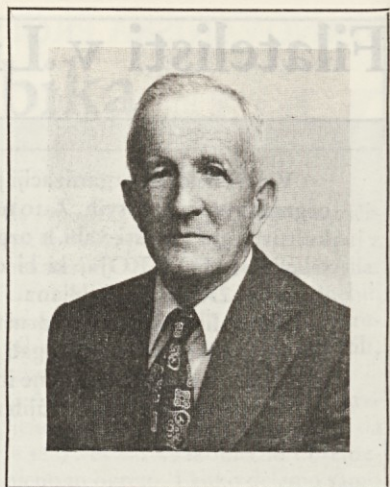
### OGLAS

Novejše dvosobno stanovanje (58 m<sup>2</sup>) prodam. Možnost plačila s kreditom. Ogled in dogovor pri Pavlin, Cleve-landska 23, Nove Jarše — Ljubljana.

### ZAHVALA

Ob smrti najinega dragega moža in očeta Jožeta KOZELJA se iskreno zahvaljujem sodelavcem in sodelavkam iz tozda ZSE in tozda NABAVE za cvetje in izrečeno sožalje.

Žena Marija in hčerka Ljubica



### V SPOMIN

Mlajši ga niso poznali, saj je minilo že skoraj dvajset let, odkar je kot referent v skladišču modelov odšel v pokoj. Bil pa je zelo znan in cenjen v vrstah litostrojških planincev. Ko so gradili svojo postojanko na Soriški planini, skoraj ni bilo delovne akcije, da ne bi bil zraven. Nekoč je zamudil avtobus, pa je kar s kolesom pohitel za ostalimi.

Bil je planinec z dušo in telesom. Povsod je rad pomagal in nikoli ni izbiral dela.

Pesem o Triglavu in mladosti, ki se več ne vrne, je izzvenela kot zadnji pozdrav dobremu človeku in delavcu.



### ZAHVALA

Ob smrti mojega moža in očeta Karla MLAKARJA se iskreno zahvaljujem delavcem tozda PUM za cvetje, izrečeno sožalje in spremstvo na njegovi zadnji poti.

Posebno se zahvaljujem govorniku za nepozabne poslovilne besede, litostrojškemu pihalnemu orkestru ter vsem ostalim, ki so ga pospremili na njegovi zadnji poti.

Žena Marija in sin Tomaž

Ob nepričakovani smrti mojega moža Vladislava VIDICA se iskreno zahvaljujem vsem njegovim sodelavcem ki so ga pospremili na njegovi zadnji poti, pihalnemu orkestru Litostroj, tovarišu Cizlju za poslovilne besede, enako tudi stanovalcem bloka Ljubelska 24, 22 in 20 ter sosedom, ki so nama stali ob strani v najtežjih trenutkih.

V uteho nama je bilo, da ste ga imeli radi in da ste ga tako cenili.

Hvala tudi vsem za pisna in ustna sožalja ter za cvetje, s katerim ste zasuli njegov prerani grob.

Žena Marica  
s sinom Jankom

Ob smrti dragega brata in sina Franceta TRLEPA se zahvaljujem sodelavcem iz oddelka IBM za denarno pomoč in izrečeno sožalje.

Sestra Anica in mama

Ob smrti moje drage mame se iskreno zahvaljujem sodelavkam in sodelavcem IBM za iskreno sožalje in za cvetje.

Darinka Humski

Ob smrti mojega očeta Franca PAPEŽA se zahvaljujem vsem svojim sodelavcem iz tozda Obdelava — tehnološki oddelek za izrečeno sožalje, venci in spremstvo na njegovi zadnji poti.

Branko PAPEŽ z družino



# PLANINSKI KOTICEK

PLANINSKO DRUŠTVO LITOSTROJ

## Za Akom vse po starem

Našemu vabilu za izlet »Za Ak« se je odzvalo kar 29 ljubiteljev narave in rekreacije, in to od najmlajših do (nekoliko) starejših. Posebno prve velja pohvaliti, saj so kljub svojim petim ali šestim letom v celoti opravili nekajurno pot in to na lastnih nogah, ne na ramenih staršev, kot bi kdo pričakoval.

Kolona izletnikov se je prvič ustavila v soteski pri prvem Martuljkovem slapu. Daljši počitek pa smo imeli pri Finžgarjevi kapeli na livadi Jaseni. Okolje je bilo prav idilično, manjkale niso niti krave niti kravjeki... Kar težko smo se odpravili naprej. Ko smo prišli k drugemu slapu, ki nas je očaral s svojo mogočnostjo, pa nas je čakalo še novo presenečenje. Mnogi smo prvič videli lepo gorsko rastlino - lepi čevljc. Priznali smo, da sta oba dela imena prav primerna.

Nekoliko težji del poti in sem ter tja kakšna »zajla« nas je čakala le na zadnjem delu, preden smo dosegli naš cilj — visoko dolinico (planoto) za Akom. Urica počitka je minila kar prehitro, saj si je oko izmenjevalo mogočno panoramo okoliških vršacev, ki za (navadne planince) neprehodno zapirajo dolinico, z nežnimi barvami drobnih cvetlic, ki oznanjajo, da je tam gori šele začetek pomladi, medtem ko se v dolini že začena poletje.

Pri povratku smo imeli na livadi Jaseni majhno slovesnost, kakršnih si na naših izletih želimo še več: v svoje vrste smo z radostjo sprejeli štiri nove člane in jim podelili planinske izkaznice ter simbolična darila.

Izletniki smo se nekoliko utrujeni, a vsi zadovoljni vrnili v dolino in dejali: »Še bomo prišli za Ak!«

Anton Tomažič



Lepi čevljc

### Ob kačjem letu

Pravijo, da je letos precej kač, zato ne bo odveč nekaj nasvetov:

Koder prodiramo skozi trnje ali ostro travo, se lahko zgodi, da nas piči kača, pa tega niti ne začutimo. Zato je potrebno vse praske in otekline dobro pregledati.

— Kača je lovec in preži na svoj plen predvsem v nočnih urah.

Zelo koristno je, če v kritičnih krajih nosimo s seboj injekcijo proti kačjim strupom (serum antiviperinum) in si ga vbrizgamo, še preden pridemo k zdravniku. Vendar pa moramo serum čuvati pred nizkimi temperaturami.

t. t.

## Bedancu gre za nohte

(Nadaljevanje iz prejšnje številke)

Se vam je zadnji mesec zdel kar predolg? Ste bili zadnje dni nervozni in nestrpni? Ste po nepotrebnem revskali nad ženo in pretepali otroke? Razumljivo! Gotovo ste bili že vsi nestrpni, da bi v Planinskem kotičku prebrali, kaj se je tako zanimivega zgodilo, medtem, ko je (KAMEN) letel proti gorskemu stražarju Frančku, ki je v vlogi detektiva zasledoval neznanega skrunilca narave, začasno imenovanega Bedanec.

Naj kar takoj potešimo vašo radovednost, da vas ne bo preveč skrbelo za usodo našega varuha narave.

Najprej naj povemo, da se je letecu kamnu pridružil še padajoči in sicer tisti, ki se je Frančku odvalil od srca, ker se je prvemu uspešno ognil. S tem pa napetosti še ni bilo konec...

Zgodilo se je namreč, da je Bedanec tako silovito zamahnil, ko je vrgel kamen, da se je ves napel in sta se mu pri tem odrgala tista gumba na hlačah, s katerima jih naramnice gor držijo. Imel pa je Bedanec prav velik trebuh, ki je ponavadi kar visel čez hlače in tako le — te niso imele prav nobene opore več... Skratka hlače so mu padle dol in ostal je v samih — oprostite izrazu — spodnjicah. Ne spodobi se, da bi podrobno opisoval, kako smešen je izgledal Bedanec v prvem trenutku potem, ko je razkril najintimnejše dele svojega perila. Povemo naj le, da mu je bilo presneto nerodno. Ni treba posebej poudarjati, da je prav hitro zgrabil svoje hlače dopetače in jih potegnil gor. Gor jih je že lahko potegnil, a kaj, ko jih ni imel na kaj obesiti! Ni mu preostalo drugega, kot da jih je kar držal.



... Na obrazu se mu je videlo, da se mu zdi položaj prav brezizhoden.

Frančku se seveda tak pripetljaj ne bi zdel prav nič dramatičen. Na tečaju Gorske straže, ki ga je priredilo Planinsko društvo Litostroj, je namreč dobil veliko koristnih nasvetov in tako je v svojem nahrbtniku vedno med drugim imel tudi iglo, sukanec in nekaj gumbov ter sponk. Ena, dva, tri in problem bi bil rešen. Seveda bi Franček v stiski pomagal tudi drugemu planincu, čeprav neznanemu, saj je to v gorah nekaj povsem običajnega. V gorah so odnosi med ljudmi še sploh boljši in prijetnejši kot v dolini. Ko se srečajo, se ljudje med seboj pozdravijo, izmenjajo nekaj besed in drug drugemu podarijo vsaj nasmeh...

Bedancu pa seveda Franček ni hotel pomagati, saj je upal, da mu bo novonastali položaj celo olajšal delo. Bedanec je bil namreč precej bolj neobogljjen, saj je moral vsaj eno roko ves čas uporabljati za obešalnik. Predvsem hoja bi mu bila zelo otežena.

Vendar pa ni bilo nobene hoje. Bedanec je šel v drugo skrajnost: — odločil se je, da se ne bo premaknil nikamor več, tako da bi se Franček naveličal čakati in odšel. Kaj bi naredil Bedanec potem, lahko le ugibamo, vsekakor pa bi imel eno skrb manj.

Vsedel se je torej na svoj nahrbtnik in čakal... čakal... Enako pa je storil tudi Franček. Prvi je zariplo buljil predse, drugi pa je tudi to priložnost izkoristil, da napravi kaj koristnega. Bedancu je zatorej začel pripovedovati razne koristne nasvete. Začel je seveda s — perilom.

»Vaše spodnjice so očitno iz umetnega vlakna. Za hojo to ni priporočljivo, ker takšno vlakno ne diha in je zdravju škodljivo. V hribih uporabljamo izključno toplo perilo, najraje



## Iz planinskega vestnika,

katerega zelo priporočamo vsem planincem in ljubiteljem planin (naročite ga lahko na naslov: PZS, Dvorčakova 9, letna naročnina je le 650 din), povzemamo spodbudno sliko o napredku gradnje Triglavskega doma na Kredarici. Otvoritev novega doma bo že v soboto, 17. kimavca (septembra), dan kasneje pa bo veliko zborovanje — dan planincev pri Kovinarski koči v Krmi.. Obeh dogodkov se bomo litostrojski planinci seveda udeležili, že sedaj pa vabimo tudi vse druge, da si rezervirajo čas. Hkrati opozarjamo, da bo zaradi visokih stroškov in podražitev akcija zbiranja sredstev potekala še do konca leta 1983 in verjetno tudi v letu 1984. Oblike pomoči so lahko različne, od denarnih prispevkov in obveznic za ceste, nakupov posvetilnih markic, nalepk, srečk, razglednic, posterjev, do prispevkov združenega dela. Vse informacije o načinu pomoči dobite na tel. 793 ali pa pri Planinskem društvu Ljubljana-Matica (tel. 316-925).

Naj ob tem ponovimo povabilo Jakoba Aljaža, ki je skoraj pred devetdesetimi leti dejal:

»Edinole plamteča ljubezen do domovine slovenske, do nje vsestranskega in trdnega in trajnega napredka nas je napotila, da smo zasnovali ta planinski dom, ki bode vsemu slovenstvu v ponos in največjo čast. In zato se veselo nadejamo, da gotovo ne bode nikogar, ki ne bi se rodoljubno odzval naši mili prošnji, katero iz dna srca oglašamo od meje do meje slovenske domovine in tudi zunaj meje, do vseh naših prijateljev.«

## Izleti v velikem srpanu (avgustu)

Organizirali bomo tri dnevne izlete:

6.—7. avgusta: Kanin in okoliške vrhove nam bosta razkazala vodnika Vogel in Vipotnik. Žig za Pot prijateljstva!

13.—14. avgusta: VELIKA BABA—MRZLA GORA. Za ta izlet mora imeti vsak udeleženec veljaven potni list in začasno dovoljenje za gibanje v mejnem pasu Kamniških Alp. Vodnika: Gamberger in Miklavčič.

20.—21. avgusta: KOMNA—KRN. Izlet, katerega nam je lansko leto pokvarilo vreme. Upajmo, da bosta vodnika Cankar in Gamberger uredila vse potrebno pri hidrometeorološkem zavodu in tokrat to preprečila!

## Litostrojski dan borovnic na Soriški planini

Vabimo vas, da se udeležite izleta na Soriško planino, kjer bomo nabirali borovnice.

Odhod izpred Slovenija avta na Djakovičevi ulici v soboto, 13. avgusta 1983, ob 8. uri. Vrnitev v večernih urah.

Cena: 440.— din na osebo.

V ceno je vključeno: avtobusni prevoz, kosilo, organizacija izleta.

Rok prijav: 5. 8. 1983.

V primeru spremembe cen prevozov si organizator pridruže pravico spremeniti ceno izleta ali pa zaradi premajhnega števila prijav izlet odpovedati.

Prijave sprejema TOZD ZSE, oddelek počitniških domov, tel. 556-021 int. 363 ali 366.

VABIMO VAS, DA POTUJETE Z NAMI!

ODDELEK POČITNIŠKIH DOMOV  
IN IZLETNIŠTVA



»Tudi midva sva že člana PD Litostroj...«

(Foto: T. Tomažič)

iz volne ali flanele, izjemoma in če ni drugega pri roki, tudi perilo iz čistega bombaža. Uporabne so tudi tkanine, v katerih sta volna in bombaž mešana z umetnimi vlakni — npr. z dacronom — ki jih pa naj ne bo več kot 20 %... Itd. ... itd. ...

Si ju predstavljate, takole kakšnih deset korakov vsaksebi, sedeč na nahrbtnikih? Franček mirno čebja in je sam pri sebi vesel, ko vidi kako je Bedanec že povsem na dnu z moralom. Debeluh je že povsem poklapan in samo še spreminja barvo.

Pa bi vseeno še nekako šlo, če ne bi sonce na vso moč pripekalo in če dan ne bi bil soparen. Sence ni bilo nobene, samo razgreto kamenje. Tu pa se je zopet bolje znašel Franček. Tokrat mu je pomagalo poznavanje slo-

venskih pregovorov. Spomnil se je ti-stega: JABOLKO NE PADE DALEČ OD DREVESA. Pa je vzel Franček jabolko iz nahrbtnika in ga spustil na tla. No, in ker jabolko ne pade daleč od drevesa, je bilo drevo pač tu, pa še prav košato in je delalo lepo prijetno senco...

To je bilo pa že preveč za ošabnega Bedanca! On naj se praži na soncu, Franček pa uživa v hladni senci? Divji srd ga je pognal kvišku, pri tem pa je pozabil dvigniti hlače. Prav tedaj — kakšen slučaj! — je na poti, tik ob veliki skali, zagledal dve privlačni planinki. In da bo mera polna je Bedancu odletel še en gumb...

(Nadaljevanje v naslednjem Planinskem kotičku)  
T. T.



# VESTI IZ PROIZVODNE

## TOZD PUM

Ugodni kazalci količinske proizvodnje prvega polletja so odraz prizadevanja celotnega kolektiva našega tozda. Kljub temu, da materialna oskrba še vedno ni bila zadovoljujoča, smo vendar dosegli proizvodnjo v načrtovani količini. Ne vemo, kakšni bodo rezultati finančnega poslovanja, toda predvidevamo, da bodo ugodni.

Vsekakor moramo poudariti, da nas še vedno pestijo nekatere kasnitve izdelave ulitkov, ki jih ne moremo narediti zaradi pomanjkanja nekaterih specialnih legur ali pa zaradi posledic lanskoletnega velikega izpada proizvodnje ulitkov, ko zaradi velikega pomanjkanja surovin nismo normalno delali. Zato ne smemo za nobeno ceno dovoliti, da bi se zgodilo v prihodnje kaj podobnega, kajti odprava posledic je zelo dolgotrajna.

Delo v posameznih obratih teče normalno. Omeniti moramo, da so naloge modelne mizarne zelo velike, posebno še, ker moramo čimprej popraviti modele za ponovljeno naročilo 40 velikih reduktorjev za MIN — Niš, ki so sestavni deli bagrov za Sovjetsko zvezo. Prav tako je potrebno popraviti kompletne modele Kaplanove turbine za HE Solkan III. Pripravljajo se postopki

izdelave modelov za gonilnike HE Periyar in Solayar. Pred nami je tudi naročilo za 40 dizel motorjev, za katere bo potrebno tudi pohiteti z izdelavo modelov.

Proizvodnja ulitkov sive litine poteka že nekaj mesecev ustaljeno. Izdelujemo nadaljnje serije ohišij reduktorjev za SZ, ulitke za dizelske motorje in viličarsko proizvodnjo. Proizvodnja specialnih ulitkov je rokovno zelo pereča, ker izdelujemo pretežno ulitke za zunanje naročnike, in skušamo s čimprejšnjo dobavo ugoditi našim stalnim naročnikom.

Največje breme in težave pa predstavlja proizvodnja jeklenih ulitkov. Zaradi izredno velike zasedenosti in tudi zahtevnosti ulitkov je čas izdelave zelo dolg. Osrednje naročilo, ki ga trenutno uspešno uresničujemo, je izdelava ulitkov za HE Haditha; trenutno teče po predvidenem načrtu. Poleg tega smo v zadnjih mesecih morali izdelati veliko ulitkov za viličarsko proizvodnjo.

Veliko obveznosti imamo z dobavo ulitkov našim naročnikom. Vsekakor skušamo ugoditi njihovim zahtevam. Omenimo naj, da uspešno izdelujemo ulitke za ladijske in motorne dele za Brodgradilište Split. Prav tako izdelujemo že nekaj mesecev velike količine ulitkov za Rudnik Majdanpek in Bučim Rodoviš iz Makedonije.

A. Gruden

## TOZD PZO

V proizvodnjem procesu v TOZD PZO sta trenutno v izdelavi dva večja zvarjenca: poleg traverznega obroča za HE HADITHA še dva turbinska pokrova za HE MAVČICE.

Osnovni podatki:

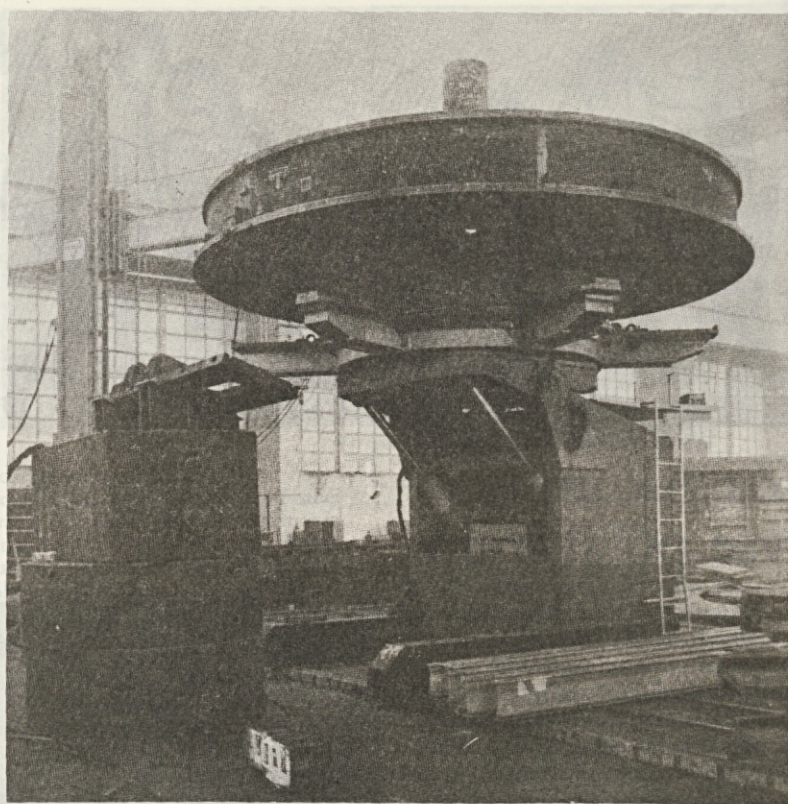
|        |          |
|--------|----------|
| teža   | 48000 kg |
| Ø zun. | 6050 mm  |
| Ø not. | 1130 mm  |
| h      | 2030 mm  |

Oba turbinska pokrova pravkar varimo in sicer zunanje zvare. Notranji del turbinskega pokrova smo zvarili ročno obločno. V tem času smo se skupaj s tehnološko operativno odločili, da bomo zunanje zvare, ki imajo zelo velik presek, varili avtomatsko po postopku EPP z velikim stebrenim avtomatom »LINCOLN«. Vzrok za tako odločitev je bil v tem, da je časovno razmerje med ročno obločnim varjenjem in avtomatskim varjenjem pod praškom 1:3. Drugo pa, da je zahtevana prva kvaliteta zvarov, s tem pa smo se izognili subjektivnemu dejavniku, ki vpliva na kvaliteto.

Turbinski pokrov bi montirali na pozicioner POH 500. Ker so teža in gabarit na meji nosilnosti pozicionerja, smo morali najprej podrobno in skrbno pripraviti vpetje zvarjenca na pozicionerju, kjer smo predvidevali tudi naslon kot pomoč pozicionerju pri prenašanju sile v najbolj neugodnem položaju.

Hkrati je bila to tudi priprava in pridobivanje izkušenj za podobna varjenja večjih zvarjencev po gabariti in teži v mejah nosilnosti pozicionerja, predvsem za zvarjence za HE HADITHA.

Da so bile priprave uspešno izvedene, nam dokazuje manever iz vodoravnega položaja v vertikalnem.



Turbinski pokrov, montiran na pozicionerju POH 500, je pripravljen za nadaljnjo obdelavo

(Foto: T. Š.)

Zaradi varnosti smo si pomagali z dvigalom, ki je imel funkcijo preprečiti, da bi zvarjenec nepredvideno zdrsnil oziroma da bi se prevrnil.

Končalo se je vse v najlepšem redu. Hidravlika pozicionerja je zdržala, zdržala je tudi sama konstrukcija. Za-

čeli smo z varjenjem in turbinski pokrov se že veselo vrti.

V tozdu bi radi dobili še pozicioner večjih nosilnosti in gabaritov, saj bomo le tako uspešno, hitro in kvalitetno izvajali naloge v skupnem proizvodstvu.

M. Marenče

## Obisk naših gradbišč v Iraku

Potovanje iz Jugoslavije v Irak se razen obveznega prestopa carine in predložitve vseh za to potrebnih dokumentov, ne razlikuje od potovanj v domovini. Udeležba jugoslovanskih organizacij na delih v Iraku je tako velika, da so letala JAT na liniji Beograd—Bagdad stalno razprodana za najmanj 10 dni vnapij.

Ob prihodu letala v Bagdad je moč slišati vse jugoslovanske jezike, le tu in tam kakšno angleško besedo carinikov — domačinov. Razen tega imajo vse organizacije urejen sprejem novodošlih tako, da ni bojazni, da bi se človek zgubil. Tudi klima v sami zgradbi, ki je novo zgrajena in res sodobno opremljena, ne šokira novega potnika že prve minute. Razlika pa je, ko prekoračiš dokaj tolerantno carino ter se napotiš proti parkirnim prostorom. Vročina, ki zaradi razgretega betona ne popusti niti ponoči, opozarja vsakogar, da je stopil v drugo deželo, kjer je potrebno to vzeti za normalno.

V Iraku ima Litostroj gradbišči na hidroenergetskem objektu Haditha in na namakalnem sistemu — črpalne postaje Kirkuk. Potovanje do posameznega gradbišča traja 3—4 ure. To je tudi nekaj uvod v nove klimatske razmere. Če se izrazim v športnem jeziku, je telesna temperatura vedno za nekaj »golo« na slabšem. Tako smo torej sedaj na gradbišču.

V Hadithi je za vse naše ljudi zgrajena velika stanovanjska kolonija, saj ima gradbenik — Hidrogradnja okoli 1200 jugoslovancev. Posebna kolonija je za dobavitelja v okviru Ingre — Litostroja, Metalne in Rade Končarja. Vse stanovanjske hiše so opremljene s hladilnimi napravami, ter je bivanje dokaj ugodno. Okolica hišic je zaenkrat še gola zemlja. V večernih urah je odprt klub, kjer je

možno gledati televizijo in igrati družabne igre.

Vsi Jugoslovani se hranijo v menzi Hidrogradnje, ki je glede na možnost urejena, ter je tudi hrana čeprav ne preveč raznolika, količinsko zadostna.

Delo naše grupe je na dveh mestih — na deponiji pri skladišču, kjer se pripravlja material za vgradnjo ter na bodoči centrali, kjer vgrajujejo dele in razstavljajo sklope bodočih turbin.

Naša grupa pod vodstvom tovariša Žalika je v aprilu predala gradbenikom za vbetoniranje prvi dve kolesi sesalnih cevi. Sedaj delajo na sestavi kolen za turbine 3 in 4. Če je dobavljena oprema pa delajo že tudi na kolenih turbin 5 in 6. Delo ni enostavno, saj poleg same vročine ne manjka drugih problemov. Gradbeniki zaradi vročine stalno polivajo beton. Gradbeni žerjavi se kvarijo ter je potrebno najti način, kako delati, da ne bi bilo zastojev. Prevoz na delo in z dela je odvisen od vozila, ki se tudi kvarijo ter še niz drugih »malenkosti« katere mora človek pri takem delu vzeti v zakup. Delo samo zahteva od posameznika, da je na svojem mestu. Grupa kot celota mora delati v redu, to pa je odvisno od vsakega člana. Da je grupa enotna kažejo tudi da za sedaj izvedena dela, gre zahvala vsem, ki zastopajo »barve« Litostroja.

Drugo gradbišče je na črpalnem sistemu Kirkuk. Tu pod vodstvom tovariša Selana naši monterji živijo in delajo v podobnih pogojih kot v Hadithi, razlika je le v tem, da je gradbišče manjše in preskrba ni tako kvalitetna. Dela se na več postajah, ki so med seboj precej oddaljene, pokrajina pa je za malenkost bolj zelena, če o zelenju kot smo ga mi vajeni, sploh lahko govorimo. Gradbišče vodi

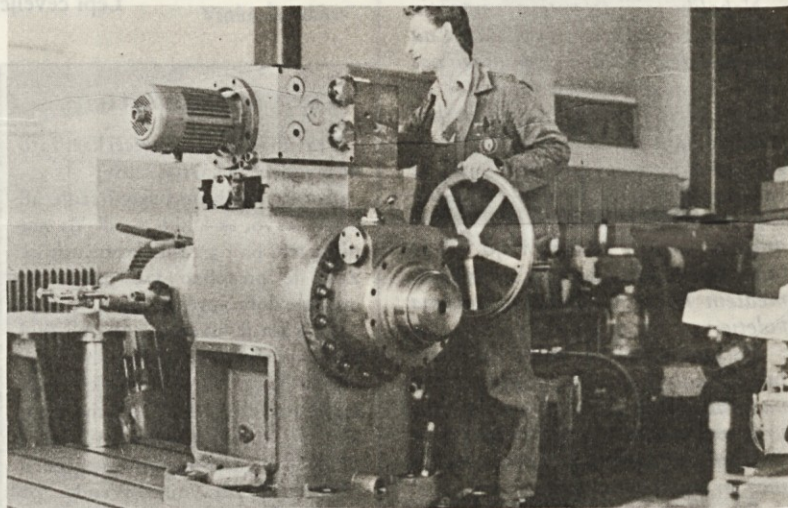
beograjsko podjetje Ivan Milutinović. Stanovanja so v umetno hlajenih kontejnerjih, menza in klub pa sta v posebnem prostoru. Hrana je manj raznolika kot v Hadithi. Tudi prevoz na in z dela je zaradi izrabljenih vozil in slabih poti večkrat problem.

Na gradbišču smo do sedaj dobavili že 275 ton opreme. Od tega je naša grupa vgradila že vso opremo vtokov ter večino že predala za vbetoniranje. V črpalnici so namestili obe žerjavni progi in postavili na njih oba žerjava. Namestili smo in predali za vbetoniranje tudi vse okvire prekritij, ter namestili že skoraj celo dolžino višee proge nad zapornicami. Tekol iz Maribora sedaj izvaja za nas kompletno površinsko zaščito cevododov na tlačni strani, ker je investitor odklonil barvanje kakršno je bilo izvedeno pri nas.

Gradbenik je indijsko podjetje, ki je črpalnico izgotovilo v takšni meri, da bi mi lahko montirali opremo, če bi bila dobavljena. Poleg gradbenikov so tudi dela na dovodnem kanalu že v veliki meri dokončana. V zastanku pa je izdelava tlačnega cevovoda.

Če primerjamo obe gradbišči, med njima ni bistvenih razlik. Oprema, katero vgrajujejo, je različna, vendar so problemi podobni, delovni pogoji pa v veliki meri odvisni od organizacije gradbišča in tudi odnosov med udeleženci izgradnje. Enako kot za Haditho velja tudi za Kirkuk. Skupina kot celota uspešno dela in rezultati govore, da tudi tukaj naše barve ne bodo »obledele«.

Kako bo delo na obeh objektih teklo dalje, je odvisno v veliki meri od nas, tu v tovarni. Pravočasna dobava opreme, ki mora biti tudi kvalitetno izdelana, bo omogočila normalno odvijanje del na gradbiščih. Vsako odstopanje od predpisane kvalitete



Avtomatski regulator vrtilne hitrosti za HE Tis Abbay — Etiopia za tretjo Francisovo turbino moči 3956 kW. Standardni regulator za 250 — 3000 3000 kgm s krmilnim regulatorjem AT-5 v sestavi pred funkcijskim preizkusom. Prva dva agregata uspešno obratujeta v Etiopiji že 20 let. Investitor je naročil še tretji agregat. Zdaj končujemo delo na zadnji opremi, v drugi polovici tega leta pa bomo montirali opremo v Etiopiji in vstavili v obratovanje še tretji agregat.

(Foto: E. L.)

izdelave povzroča zaradi ostre kontrole naročnikov na terenu dodatna dela pod mnogo bolj neugodnimi pogoji. Torej je dobro izvedeno delo v tovarni ne samo obveznost posameznika, temveč tudi izraz tovarništva do sodelavcev na terenu in doprinos k dobremu glasu naše delovne organizacije.

Vsem je znano dejstvo, da ima Irak težave s plačili, saj nismo prejeli razen avansa pred dvema letoma, nobenih plačil za dobavljeno opremo in izvedena dela. To vprašanje se sedaj rešuje na meddržavnem nivoju in upamo, da bo kmalu urejeno. Tako bomo dobili denar za nakup potrebnega materiala za izdelavo ter za izplačilo osebnih dohodkov monterjem na gradbiščih. Sklep v okviru delovne organizacije je, da mora dobiti vsak član kolektiva mesečno dinarski del dohodka, čeprav ne dobivamo plačil. Torej s te strani nihče ni ogrožen.

V delovni organizaciji pa moramo s skupnimi močmi brez zapiranja v tozdrovske okvire delati za Haditho in Kirkuk kot za dva objekta, na katerih opravljamo izpit naših delovnih in organizacijskih sposobnosti.

I. Pavšelj



Plaketa Litostroju

Ob 75-letnici obstoja in dela nam je SOZD Livnica željeza i tempera »Kikinda« iz Kikinde podelila plaketo. Z njo se zahvaljuje Titovim zavodom Litostroj za izredno prizadevanje in uspešno sodelovanje.